

FÖRVARETS

FORUM

FÖRVARSMAKTENS PERSONALTIDNING | NR 3/2018

OM KATASTROFEN KOMMER SJKVÅRDSFÖRMÅGAN TESTAD UNDER STORÖVNING

HYLLADE HJÄLTAR Veteranerna tillbaka i Bosnien

Ett förtroligt samtal **VI AVLYSSNAR MUST**

PLIKTEN KALLAR Nu rycker de nya rekryterna in

PLUS: SUPERBAGGEN HARALD | KUNGENS TROGNASTE SOLDAT | FLYGVAPNET ÖVAR UTOMLANDS
| JAN-HENRIK BLIR NY IDROTTSBOSS | LIZA LÄR OSS KULTURKOMPETENS

SKICKLIGA MEDARBETARE NYCKELN TILL FRAMTIDENS FÖRSVAR

DET ÄR SOMMAR och för de flesta av oss i Sverige väntar välförtjänt vila. Samtidigt fortsätter Försvarsmakten att upprätthålla beredskap under sommarmånaderna. Jag hoppas att ni alla får någon möjlighet att kraftsamla inför en intensiv höst. Det är du som jobbar i Försvarsmakten som bär vår verksamhet. Utan dig kan vi inte satsa och utveckla vår militära förmåga på det sätt vi gör tillsammans.

Jag tror att de flesta har sett den

Stanna upp vid vad det betyder för ett ögonblick. Jag ser det både som en bekräftelse på våra styrkor och som ett ansvar. Vi har förväntningar att leva upp till!

VI VET VAD unga människor väntar sig av en bra arbetsplats. Möjlighet till personlig utveckling och ett bra ledarskap står högt i kurs, liksom ett gott kamratskap. Vi kan leverera alla dessa delar. Alla som väljer ett fortsatt engagemang i Försvarsmakten

”Förtroendet för försvaret har ökat kraftigt det senaste året och är nu högre än det varit på 25 år. Vi har förväntningar att leva upp till!”

rekryteringskampanj för Försvarsmakten som pryder våra gator och torg. Den har väckt reaktioner och det är bra. Vi vill att motiverade ungdomar ska tänka till och se en karriär i Försvarsmakten som en attraktiv möjlighet. Att rekrytera, behålla och utveckla kompetenta kvinnor och män är en av våra största framtida utmaningar – utan medarbetare ingen Försvarsmakt.

Vi ska ge både dem som söker sig till Försvarsmakten frivilligt och dem som inkallas med totalförsvarspåbud en högkvalitativ utbildning. Vi har ett förtroende att förvalta. För några veckor sedan kom SOM-institutets så kallade förtroendebarmometer med resultat vi ska vara stolta över: Förtroendet för försvaret har ökat kraftigt det senaste året och är nu högre än det har varit på 25 år.

eller frivilligrörelsen eller går vidare till annan yrkesbana ska uppleva en militär utbildning som investering för sig själva och för samhället.

Och till sist: Det var över 70 år sedan ett nytt regemente senast invigdes i Sverige. En solig måndag i maj var det dags igen. Gotlands regemente är återupprättat. Det är stort och det är rätt. Det räcker att betrakta en karta över Östersjön för att inse Gotlands säkerhetspolitiska betydelse. Nu finns vi där.

Ha en riktigt skön sommar!

Micael Bydén
Överbefälhavare

s4 AKTUELLT
Med På ny post

s10 PORTRÄTTET
Eleonore varvar militärtjänst och målning.

s14 UBÅTSAJKT
Marinen i samövning med internationella gäster.

s18 DECENTRALISERING.
Logistikansvaret flyttar ut till förband.

s32 MUST MINNS
Varje år träffas de före detta cheferna för Säkerhetskontoret för att utbyta erfarenheter.

s36 TRIDENT JUNCTURE
Sverige deltar i den gigantiska Natoövningen.

s38 VÄRLD Unga officerare i fokus under vårens stora arméövning.

s42 KULTURAMBASSADÖREN
Liza Noor ordnar kurser i kulturell kompetens.

s48 PLIKTEN Behandla rekryterna som dina nya medarbetare.

s58 KLARAR DU KRAVEN?
Karlbergs personal i tuff fystest.

s60 KUNGENS TROGNASTE SOLDAT Tomas Svensson har vaktat slottet 300 dygn.

s62 TILL SIST Oscar Silvergran upptäcker Grönland med Siriuspatrullen.

s64 ÅSIKTEN Så blir Försvarsmakten mer jämställd.

s65 FÖRVALTAREN FÖRKLARAR

s66 KRÖNIKAN Därför behövs kontanter.

s67 BILDEN Granatens dödliga effekt

NÄR FÖRSVARSMAKTEN ÖVAR VÄXER FÖRTROENDET

DE SENASTE VECKORNA har det hänt ett par gånger. Vänner, grannar och bekanta frågar ungefär samma sak: "Vad har hänt med Försvarsmakten? Ni syns och hörs överallt nuförtiden. Man blir riktigt stolt!"

Och det stämmer. Det har varit en intensiv vår med publika och spektakulära övningar för alla vapenslag. Dessutom: ett nytt regemente har invigts på Gotland, värnplikten är tillbaka och när översvämningar och skogsbränder hotar så är det Försvarsmaktens personal som är samhällets yttersta försvarslinje.

I det här numret av Försvarets forum kan ni läsa om en del av den mångskiftande och viktiga verksamhet som gör att Försvarsmakten åtnjuter ett stort, och snabbt växande, förtroende hos svenska folket. Trevlig läsning – och ha en skön sommar.

Fredrik Helmertz
Redaktör, Försvarets forum

FLYGVAPENÖVNING 18. Svenska plan baserades i Estland för första gången. **S12-13**

FOKUS: PLIKTEN ÄR TILLBAKA. Vi följer Emma Karlsson när hon mönstrar. **S44-49.**

LIV: LIVSVIKTIG SJUKVÅRDSTEST. Försvarsmaktens samarbete med Sahlgrenska övades. **S20-31.**

INSATS: TILLBAKA TILL HELVETET. En grupp veteraner återvänder till Vares 25 år senare. **S50-57.**

REDAKTION. Försvarsmaktens personaltidning finns även på www.forsvarsmakten.se och Emilia. **Kontakt:** ff-red@mil.se, telefon: 08-788 88 88.

Ansvarig utgivare: Fredrik Pettersson, tf chef för kommunikationsavdelningen. **Redaktör:** Fredrik Helmertz, fredrikhelmertz@mil.se, Försvarsmaktens kommunikationsavdelning. **Art Director:** Markus Hillborg, Make Your Mark, Stockholm. **Tryckt:** Elanders. Redaktionen förbehåller sig rätten att bearbeta inkommet material. *Enskilda artiklar ger inte nödvändigtvis uttryck för Försvarsmaktens officiella ståndpunkt.* Nästa textdeadline: 6 augusti 2018. Beräknad utgivningsdag: 12 september 2018. För ej beställt material ansvaras ej. ISSN 1100-8245. Genrebilder från Colourbox. Foto, omslag: Beza Mahmod/ComCam.

FÖRSVARET BESEGRADE BRÄNDERNA

15 000 MANTIMMAR OCH MASSIVT HELIKOPTERSTÖD GJORDE SKILLNAD

Under de gångna veckorna har skogsbränder rasat runt om i Sverige.

Försvarmakten har vid flera tillfällen bistått räddningstjänsten i släckningsarbetet.

En av de största bränderna har skett i Broddbo utanför Sala. Sedan den 4 juni har Försvarmakten stöttat i släckningsarbetet med 60–70 personer dygnet runt. Ett arbete som försvårats på grund av det torra och varma vädret samt kraftiga vindar vilket gav elden större spridning.

– Arbetet är nu avslutat och den sista bataljonen lämnade området på kvällen den 9 juni, säger Robert Ramstedt, Chef Insatssektionen vid Regional Stab Mitt. Det har varit en stor insats, med fyra bataljoner inblandade, 100 soldater per dygn – 40 man i skogen och 10 man ytterligare per 12-timmarpass.

TOTALT HAR DET deltagit hemvärnspersonal från 17:e, 21:e, 22:e och 27:e Hvbataljonen.

Utöver detta har enheter från både 11. Ledningsplatsbataljon, 12. Sbbataljon, P4 Kvarn SUAV (ultralätt spaningsflygplan), LSS/R3 och helikopterflottillen understött räddningstjänsten. Ledningsregementet har

Sot, svett och tårar. Insatserna mot skogsbranden i Broddbo utanför Sala avslutades med framgång.

utgjort bas för logistiken och har understött både insatta förband och räddningstjänsten.

– Förutom att vi på bästa sätt kunde ge stöd till samhället är det också ett bra sätt att bli duktigare på vår huvudtjänst, säger Robert Ramstedt. Vi leder insatsen på samma sätt om det är stöd till samhället eller om det är en markteritoriell insats.

Totalt har Försvarmakten under perioden 21 maj till och med 11 juni bistått med 70 timmar helikopterstöd vid brandbekämpning, 15 000 mantimmar soldat på marken samt ett flertal tillfällen stött

Torgny Undin, Uppsala. En av Hemvärnets många hjältar.

med att identifiera brandhärdar med drönare.

Text Erica Dahlquist/LEDSKOMM

Foto Anton Thorstensson

CITATET

”Det här var första året. Jag konstaterar bara att vi måste jobba in att vi har en ny flaggdag för veteraner.”

Försvarsminister **Peter Hultqvist** konstaterar besviket att hans hemkommun Borlänge, i likhet med många andra, helt missat den nya flaggdagen.

BEZAV MAHMOD/COMCAM

Jämmt skägg. Hemvärnsbataljonerna visade sig vara lika effektiva över hela landet.

HEMVÄRNET TOG ÖVER SVERIGE

För första gången sedan 1975 genomförde Försvarsmakten den 5–6 juni en oanmäld beredskapskontroll av Hemvärnet. Övningen omfattade samtliga 40 hemvärnsbataljoner. Samma vecka deltog dessutom flera av bataljonerna i insatser för att släcka skogsbränder runt om i Sverige.

ÖB Micael Bydén var påtagligt berörd av soldaternas positiva inställning.

– Vi har genomfört skarp verksamhet i form av brandsläckning i Västmanland och Värmland som tar resurser från bataljonerna. Trots det är det otroligt att se att redan inom några timmar är uppslutningen helt fantastisk, säger Micael Bydén.

– Jag vill också rikta ett stort tack till alla anhöriga som sagt: ”det är klart du ska åka. Vi förstår”, säger han.

Övningen inleddes med att

hemvärnssoldaterna uppmanades att inställa sig för tjänstgöring. Kort därefter började förbanden lösa uppgifter som skydd, bevakning och patrullering och under nationaldagen syntes hemvärnspersonal på offentliga platser runt om i landet. Förutom glada tillrop från allmänheten väckte övningen också ett stort intresse från lokala och nationella medier. Även i sociala medier blev folk snart varse den pågående övningen. Eftersom det handlade om en frivillig övning kunde Försvarsmakten inte tvinga någon att inställa sig, men trots det korta varslat var det många som släppte vad de hade för händerna för att bege sig till sin inställelseplats. En av dem var den föräldralediga sjukvårdsgruppchefen Anna Söderström från 24:e hemvärnsbataljonen i Stockholm.

– Jag satt hemma och matade min son när samtalet kom och

Hemvärnet i Blekinge charmade Karlskronaborna.

strax efter började jag ringa till sjukvårdarna i min grupp för att larma vidare. Det är en jätteviktig övning och äntligen får vi inte bara testa larmkedjor utan också tjänstgöra, säger Anna Söderström. Claes Sylén, planeringsansvarig vid Högkvarterets insatsledning, var mycket nöjd.

– Larmningen gick snabbt och bataljonerna kunde inom kort börja lösa sina uppgifter. Vi har dragit många lärdomar som i förlängningen innebär en högre operativ effekt, säger han.

Text Magnus Lindstedt/
LEDS KOMM

HISTORIEN OM HARALD

SÅ FICK GOTLANDS REGEMENTE SIN ÄLSKADE MASKOT

Gotlands regementets fana piskar återigen i vindarna mitt på Östersjön efter ceremonin den 21 maj. Men det var inte bara vindens sus och musik från Arméns musikkår som ljud i publikhavet. Där fanns även pansarbaggen Harald V som till mångas förtjusning förstärkte talen med sitt bråkande.

GOTLANDS REGEMENTE P18 är det enda förbandet i Sverige som har en levande maskot, och bakgrunden ser ut ungefär så här: En eftermiddag i slutet på 1970-talet satt några av regementets chefer på mässen och småpratade. Där hängde ett uppstoppat vädurs huvud, som också är symbolen på regementets fana, och bataljonschefen som även var fårfarmare privat menade att han kunde leverera en livs levande vädur som uppvisningsföremål, med stiligare horn än stackaren på väggen. Engelsmännen hade levande djur som maskotar på flera förband, varför skulle då inte Gotlands regemente kunna ha ett gutfår? Chefens bagge, som hette just Harald, hyrdes in och introducerades vid regementets dag den 8 september 1979. Harald blev snabbt omtyckt av både förbandets soldater och gotlänningarna. När det sen blev dags för högvakt ville förbandet ha med sig Harald till det Kungliga slottet. Att få tillstånd var enkelt eftersom regementschefen var kommandant i Stockholm vid den

Kungligt möte. Harald V och Carl XVI Gustaf kom bra överens vid P18 återinvigning. Haralds ägare Katarina Amér beskriver Harald som "lugn och cool".

inte bara att ta vilken bagge som helst och döpa honom till Harald. Det måste vara rätt bagge, med rätt hornställning och rätt temperament. Det är trots allt symbolen för ett pansarförband. Gutfåret är en hårdig ras med ursprung från medeltiden och den vill

man hålla sig vän med. Både tackor och baggar bär horn och de kan stängas och sparkas med besked. Många är historier om värnpliktiga och officerare som fått blåa och ömma skinkor eller lår.

tidpunkten.

När det 2017 stod klart att Gotlands regemente skulle återupprättas var en ny maskot en självklarhet men det är

NÄR HARALD V inte deltar vid ceremonier och högtider lever han tillsammans med familj och vänner på en gård på norra Gotland. Nästa gång vi får se Harald V i officiella sammanhang blir sannolikt vid regementets dag under hösten 2018.

Text Therése Fagerstedt/
Gotland regemente P18

Foto Bezav Mahmod/Com Cam

5 SMARTA TIPS FÖR DIN TJÄNSTETELEFON

SNART ÄR DET semestertider. Tänk på att hänvisa telefonen när du är borta. Här kommer några tips på smarta tjänster för din telefon.

1 Använd Försvarsmaktens talstyrda telefonist, FIA, när du vill nå kollegor. Ring 99 eller 010-82 000 99 och svara på FIA:s frågor så kopplar hon dig. (99 gäller dock inte på Högkvarteret och inom Marinen).

2 Koppla ihop din fasta telefon och din mobil så ringer det i båda samtidigt. Då kan du svara där det passar dig bäst. Det kallas för Tvinning.

3 Vill du hellre att det ringer först i den fasta telefonen och därefter på mobilen så kan du välja vidarekoppling.

4 Har du endast en mobiltelefon? Då bör du beställa en anknäring i växeln. Det gör det lättare för

andra att nå dig via växelsystemen och att lägga in en hänvisning om semester.

5 Hur du lägger in hänvisning om semester, tjänsteresa eller sjukdom hittar du på emilia/Jobbstöd/IT&Tele. Tjänsterna beställer du hos förbandets telefoniansvarig.

Har du frågor, kontakta FMTIS på 0589-40 600 och välj knappval 2. Mer information finns på emilia/Jobbstöd/IT&Tele.

I KORTHET

LEDARSKAP

HAR DU SVERIGES BÄSTA CHEF?

Tidningen Chef genomför Chefgalan varje år för att uppmärksamma kompetens, kunskap och utveckling i det svenska arbetslivet. Chef belönar de personer som utmärkt sig mest i sitt ledarskap under året. Sedan år 2010 är Försvarsmakten medarrangör och delar ut priset Årets ledarskapsinsats. Nominera chefer i Försvarsmakten som du tycker bör premieras. Kategorier som du kan nominera inom:

- >>> Årets chef.
- >>> Årets HR-chef.
- >>> Årets hälsofrämjande chef.
- >>> Årets ledarskapsinsats.
- >>> Årets mångfaldschef.

Gå in på chef.se och nominera

MUSIK

TAKTFAST PÅ CD OCH SPOTIFY

Försvarsmusiken har släppt en ny CD Svenska Förbandsmarscher Volym 1 med Arméns Musikkår under Musikdirektör Mats Janhagens ledning. Totalt 15 marscher finns på skivan som kan användas som gåva inom och utanför Försvarsmakten. Tanken är att det ska bli fler volymer. Inspelningen kommer att finnas på Spotify.

– Vi har ett uppdrag att dokumentera svensk militärmusik och förbandsmarscher är en viktig del av den, säger Göran Mellblom, kapten vid Försvarsmusikens ledningsstab.

CITATET

"Jag har haft fem hjärtinfarkter, men en sådan här dag bankar hjärtat väldigt hårt."

Karl-Axel Virgin, 90 år, hemvärnsman på Gotland firar invigningen av Gotlands regemente. Han har 78 år i Försvarsmakten och siktar på många fler.

PANSARCHOCKEN! DEBUTANTEN SVERIGE KNEP SILVER I STRIDSVAGNS-VM

Efter en rafflande avslutning på en veckas tävlande vann Sverige en silvermedalj i prestigefulla Strong Europe Tank Challenge i Tyskland i juni.

Sverige, som var med för första gången, imponerade stort på de andra nationerna, där USA, Frankrike, Storbritannien återfanns bland deltagarna. Sverige hade skickat Wartofta stridsvagnskompani från Skaraborgs regemente (P4). Laget visade prov på effektivitet, yrkeskicklighet och god laganda under momenten som bedömdes, däribland stridsskjutningar och hinderbana. Framför allt i skjutmomenten var laget i en klass för sig.

– Det har nog att göra med att vi övar skarpskjutningar tillämpat i terrängen i Sverige. Dessutom tränar vi mycket på pluton- och kompaninivå. Vi får skickliga stridsvagnsbesättningar, säger Christian Wester, kompanichef.

– Jag vill också framhålla den svenska ledarskapsmodellen. Vi förväntar att våra soldater ska ta initiativ och vara drivande. Det är en tydlig framgångsfaktor.

Det svenska silverlaget. (Slutställning: Guld: Tyskland. Silver: Sverige. Brons: Österrike. Övriga nationer hamnade på en gemensam fjärde plats.)
NEDAN: Skaraborgarna imponerade i varje moment.

PÅ NY POST

Försvarmakten placerar

överstelöjtnant **Annelie**

Vesterholm som chef FMTS i

Halmstad från 30 augusti 2018 tills vidare dock längst till 31 augusti 2022.

Försvarmakten placerar överste

Mats Johansson vid Prod projektorganisation för Ledningen för starkare försvar från 1 september 2018 tills vidare dock längst till 30 september 2021.

Försvarmakten placerar kommandör

Jan Kinnander vid HKV Must som SäkK under perioden 1 juni 2018 tills vidare dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarmakten placerar överste

Anders Edholm vid HKV Leds

CIO från 1 juni 2018 tills vidare

dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarmakten placerar

överstelöjtnant **Carl-Fredrik**

Edström vid Ins FTS som C A3 från 1 september 2018 till längst 31 augusti 2021.

Överste **Johan Svetoft** återgår till

Försvarmakten från befattning vid FMV och kvarstår i placering HKV YAM, arbetsleds av HKV Prod Flyg från 1 juni 2018 till och med pension 30 juni 2018.

Försvarmakten placerar **Peter**

Gustafsson vid Leds Planek U/A under perioden 1 augusti 2018 dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarmakten placerar

överstelöjtnant **Malin Persson**

som ställföreträdande chef F7 från

och med 1 augusti 2018 tills vidare dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarmakten placerar

brigadgeneral **Mats Ström** som chef Leds Komm, tillika tillförordnad kommunikationsdirektör, under perioden 11 augusti 2018 till längst 31 augusti 2019.

Försvarmakten placerar

brigadgeneral **Lars-Olof Corneliusson** som chef för den svenska delegationen till Neutrala nationers övervakningskommission i Korea under perioden 1 juni 2019 till längst 31 maj 2021. Han befordras samtidigt till generalmajor.

Försvarmakten placerar **Anna**

BULLRANDE SUCCÉ FÖR SÖDRA SKÅNINGARNA

MARCUS NILSSON/FÖRSVARSMAKTEN

Leo, Henrietta och Philip är redo för att åka Pansarterrängbil 360.

Över 16 000 besökare – rekord – mötte upp när Södra skånska regementet tillsammans med delar av totalförsvaret bjöd in allmänheten till Revingehed i maj.

De som var på plats fick bland mycket annat ta del av stridsuppvisningar, brandbilar, helikoptrar och Hemvärnets musikkår.

– Att få möjlighet att visa upp vår materiel och verksamhet för allmänheten är viktigt för

att öka kunskapen och förtroendet i samhället. Sedan bidrar dessa dagar även till att öka stoltheten internt, säger överste Bo Stennabb, chef för Södra skånska regementet, P 7.

Bland besökarna fanns både unga och gamla. Huvuddelen av åskådarna utgjordes av barnfamiljer, men även flera veteraner hade kommit till Revingehed för att träffa gamla kollegor och uppleva minnen.

Text: Marcus Nilsson/Södra skånska regementet

Yngman som C Leds Komm MKS vid Högkvarteret under perioden 1 juni 2018 till vidare dock längst till 31 mars 2022.

Försvarsmakten placerar överste **Ulf Siverstedt** som C Militärregion Nord från och med 1 oktober 2018 och tills vidare dock längst till 31 mars 2021.

Försvarsmakten placerar överstelöjtnant **Jonny Lindfors** som Chef I 19 från och med 1 oktober 2018 och tills vidare dock längst till 30 september 2022.

Försvarsmakten placerar överste **Håkan Hedlund** som försvarsattaché i Berlin, Tyskland, med sidoackreditering till Wien, Österrike, under tiden 1 augusti

2018 tills vidare dock längst till 31 augusti 2021.

Försvarsmakten förlänger placeringen av överste **Peter Stolt** som försvarsattaché i Helsingfors, Finland mellan 1 augusti 2019 tills vidare dock längst till 31 augusti 2020.

Försvarsmakten placerar överste **Peter Fredriksson** som Chef FömedC från och med 1 september 2018 tills vidare dock längst till 31 augusti 2022.

Försvarsmakten placerar överste **Fredrik Pettersson** som Tf avdelningschef för Leds Komm från och med 1 maj 2018 till dess att beslut om chef för avdelningen är fattat.

Svensk major tar plats i CISM, militäridrottens finaste församling.

HALLÅ DÄR

JAN-HENRIK BÄCK, DET HÄR ÄR VÄL SOM ATT BLI INVALD I MILITÄRERNAS OLYMPISKA KOMMITTÉ?

”Ja, det kan man säga. Det finns några stora idrottsorganisationer i världen. Efter den olympiska rörelsen och Asian Games kommer Conseil International Du Sport Militaire (CISM). Vi är en global aktör med 138 anslutna länder och 23 idrotter. Det är större än Fifa, som bara har en idrott och inte när lika många aktiva.”

Varför behöver militärer en egen idrottsorganisation?

”Grundtanken är militärer ska kunna mötas och prata med varandra innan saker drar iväg och utvecklas till konflikter. Från svensk sida är det dessutom en möjlighet att påvisa hur en demokrati fungerar.”

Bland de mest framgångsrika nationerna finns Ryssland, Kina och Brasilien. De har bättre förutsättningar än Sverige?

”Jo, absolut. Men vi är inte med för att vinna de stora medaljerna, förutsättningarna är helt olika mellan nationerna. I Tyskland är den olympiska rörelsen en del av Bundeswehr. De har 950 avlönade elitidrottsmän som kan tävla under tysk flagga.”

Nästa militära OS är i Kina 2019. Hur många svenskar åker dit?

”Vi planerar för en trupp på 100 individer. Vi har bredden för det.”

FÄRGSTARK
FÖRSVARARE**Eleonore brinner för konsten och Försvarsmakten**

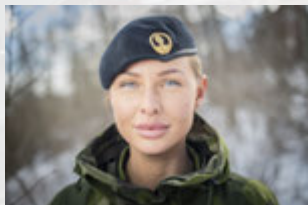
” Jag har målat och ritat sedan jag var liten och alltid känt att det är min grej. Det är skönt, man släpper alla tankar och bara målar. Det ger samma känsla som att gymma eller springa långt. Mest målar jag ansikten. Det är lite abstrakt, men ändå inte. Jag får en bild i huvudet och sedan målar jag bara.

När jag gick ut gymnasiet ville jag bli polis. Men det visade sig att jag var mellan två ansökningsperioder. Då ansökte jag om att göra en grundläggande militärutbildning för att stärka mitt meritvärde. I augusti 2011 antogs jag som tekniker i Halmstad och gjorde först tre månaders grundutbildning på Lv6. Min yrkesvägledare uppmanade mig att satsa på en teknisk inriktning i Försvarsmakten. Nu förstår jag varför, det är en väldig brist på kvinnliga tekniker. Efter att ha utbildat mig till mekaniker på Försvarsmaktens tekniska skola i Halmstad (FMTS) så valde jag att återvända till Lv6 efter ett och ett halvt år. Jag längtade efter fältlivet. Att sitta

i en kliniskt ren replokal och skruva på bilar var inget för mig. Jag ville vara ute i skogen och öva strid. Just nu jobbar jag som förnödenhetssoldat, min uppgift är att försörja luftvärnsbataljonen med mat, vatten, ammunition och drivmedel. Har precis avslutat gruppchefsskola så tanken är att jag ska bli gruppchef. I sommar ska jag dessutom börja jobba som instruktör för de nya rekryterna som rycker in – kul!

När jag hade en konstutställning i Ystad i april så dök det upp en massa mammor och pappor med sina 18-åriga söner och döttrar. De hade sett mig på Instagram och visste att jag skulle ställa ut. Nu ville de fråga mig om inryckningen och värnplikten. Det var lite överraskande och roligt, tycker jag.

Jag trivs jättebra i det militära. Bäst är variationen i arbetet, den ena dagen är inte den andra lik. Vi har en go' stämning på jobbet och alla känner alla. Jag kommer sannolikt satsa på en karriär inom Försvarsmakten i framtiden.”

**ELEONORE
STOKHOLM****Ålder:** 27 år.**Bor:** Halmstad.**Aktuell:** Förnödenhetssoldat på Funktionspluton, Lv6 i Halmstad. Instruktör för nyinryckta i sommar.

Tekniskt begåvad målare.
Eleonore är i grunden utbildad
mekaniker på Försvarsmaktens
tekniska skola i Halmstad.

Jas 39 Gripen stiger mot skyn. Flygvapenövning 18 involverade en mängd reservbaser och flygplatser i södra Sverige och Estland. Målet var att öka förmågan till nationellt försvar av Sverige.

FLYGVAPNET LYFTER

Svenska stridsflygplan baserades i Estland för första gången. Flygvapenövning 2018 hade en internationell touch som utvecklade vår förmåga.

FLYGVAPENÖVNINGEN, som pågick i fem dygn, är en ledningsövning för flygtaktisk stab men är lika viktig för personalen.

– Årets övning blev en rivstart och en prövning för flygtaktisk chef. Scenariot för övningen var mer komplicerat än tidigare års övningar, vilket ger goda erfarenheter och höjer

förmågan i samtliga krigsförband, säger övningsledare Claes Isoz.

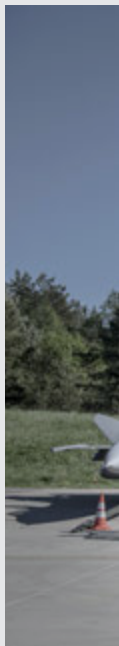
Att använda flygvapenövningen som ett verktyg för att vidareutveckla flygvapnet har visat sig vara ett framgångsrikt koncept.

ÖVADE MED FINLAND

PERSONALEN SOM GÖR flygvapnet har satts på prov. Rekryternas slutövning genomfördes samtidigt som flygplan spreds till reservbaser och helikoptrar deltog, förutom i flygvapenövningen, även i marinens övning Swenex och i arméns övning Våreld plus att de lämnade

stöd till samhället med brandbekämpning. Civila övades i sin krigsbefattning och krigsförbandschefer ledde sina förband. Transporter av personal och materiel har genomförts i stora delar av Sverige. Luftvärn har luftlandsatts och omgrupperat för att öka skyddet av baserna.

Nytt för i år är bland annat det integrerade samarbetet med de finska förbanden. Ytterligare steg togs i årets övning. Finska stridsflyg har agerat i det nationella försvaret tillsammans med de svenska Gripenplanen och finska helikoptrar har tillsammans med 1:a helikopter-skvadronen utvecklat förmågan

till undsättning, eller Personnel Recovery, tillsammans med markförband.

Den stora nyheten, som rönt mycket uppmärksamhet – inte bara i svensk media, var den svenska stridsflygdivisionen med personal från F7 som baserade på Ämari i Estland. För första gången har ett svenskt förband baserat i ett annat land för en nationell övning.

– Det innebar ett bättre nyttjande av lutrummet och bra erfarenheter från base-

ringen. Tillsammans med finska F-18 Hornet från Åbo agerade de kvalificerat motstånd som prövade både ledning och verkansförbanden i försvaret av Sverige, säger Claes Isoz.

Samverkan med marinens övning Swenex har gett mersmak. Nästa år genomförs flygvapenövningen i samverkan med arméövningen. Då i vintermiljö i Norrbotten.

– Luftstridskrafterna, det vill säga flygvapnet och luftvärnet, har med Flygvapenövning 2018

tagit ytterligare ett steg uppåt i förmågan att försvara Sverige, säger Claes Isoz. ◀

Text **Louise Levin/F21**

Foto **Hampus Hagstedt/ComCam**

DELTAGANDE FÖRBAND I FVÖ 18

»» Flygtaktisk stab, F7, F17, F21, Helikopterflottiljen, Luftstridsskolan, Lv6

+ stöd från övriga Försvarsmakten.

»» Totalt 1 200 flygtimmar i övningen, utan allvarliga tillbud.

”Årets övning var mer komplicerad än tidigare, vilket ger goda erfarenheter och höjer förmågan i samtliga krigsförband.”

Finska F-18 Hornet baserades i Uppsala och integrerades i det svenska luftförsvaret. Det svensk-finska samarbetet prioriterades under övningen.

En division Jas 39 Gripen från F7 i Såtenäs baserades på flygbasen Ämari i Estland. Här fanns även franska stridsflygplan. De var där inom ramen för Natos roterande incidentberedskap.

90 svenskar var stationerade i Ämari under övningen.

En Helikopter 14 landar och utrusar en grupp svenska soldater. Deras uppgift är att försvara Kalmar flygplats.

Flexibelt system. Jas 39 Gripen kan beväpnas med många typer av robotar.

UBÅTSJAKT MED INTE

FINLAND, USA OCH FRANKRIKE LÄR SIG AV MARINENS UBÅTSJAKTSFÖRMÅGA

Text **Kristina Swaan/Marinen**

Foto **Kristina Swaan &**

Rebecca Landberg

MARINENS FARTYG befinner sig i Stockholms södra skärgård, de gör sakta fart framåt. Besättningarna har intagit högsta stridsberedskap. Alla är på helspänn, framförallt sonaroperatörerna. Östersjön är fortfarande iskall efter den långa vintern, vilket gör att sonaren har bra räckvidd och kan upptäcka mål på stora avstånd.

Långt bort hörs ljudet av en helikopter. Plötsligt bryts lugnet av sonaroperatören ombord på korvetten HMS Visby, "sonarkontakt, bäring 145".

Efter några minuters ihärdigt sonarbete ger fartygschefen order om sjunkbombsanfall mot sonarmålet. Personalen på akterdäck gör sig snabbt redo för att fälla sjunkbomberna mot

HMS Sundsvall. Korvetten är baserad i Berga, 4. Sjöstridsflottiljen. Syftet med övningen i april var att träna en internationellt tillfälligt sammansatt styrka med fokus på ubåtsjakt.

Försvarsministern på besök. Peter Hultqvist var stolt över marinens insats.

Samverkan. Ett finskt fartyg ledde in HMS Visby för vapeninsats med sjunkbomber.

MARINÖVNING

INTERNATIONELLA GÄSTER

en inkräktare samtidigt som helikoptern närmar sig, beredd att överta spaningen efter inkräktaren om anfalllet skulle misslyckas.

Scenariot som utspelade sig skedde under årets ubåtsjaktövning och skulle mycket väl kunna vara en skarp situation. Att jaga ubåtar eller undervattensfarkoster av någon form

i svensk skärgård och ute till havs är svårt och behöver övas. Svårigheten ligger bland annat i Östersjöns ständigt skiftande miljö med varierande vattentemperaturer, djup och bottenbeskaffenhet. De örika skärgårdsområdena med sina många gömställen gör det också svårt. En annan utmaning är sjötrafiken med 2 000–3 000

fartygsrörelser varje dygn. Strävan är att skaffa sig en "normalbild" och att försöka identifiera det som avviker.

ÖKAD TRÖSKEFFEKT

UBÅTSJAKTÖVNINGEN ÄR EN funktionsövning som från början genomfördes inom egen flottilj men har utvecklats till att omfatta enheter ur hela

Samarbete i praktiken. Ett finskt fartyg förtöjer vid HMS Trossö.

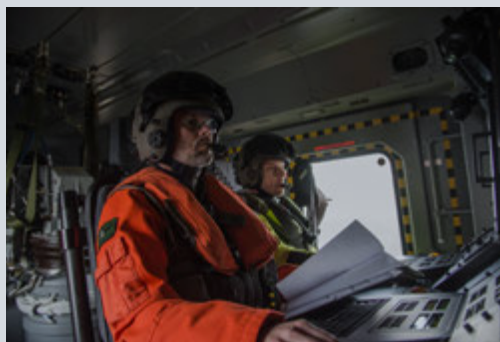
Ubåtsjaktövningen innehöll också vapenmoment med tung kulspruta.

Helikoptrar är en viktig komponent i ubåtsjakt. De kan söka av stora geografiska områden och skapa överraskningsmoment.

MARINÖVNING

HMS Sundsvall hade en viktig roll i övningen som hölls i Stockholms skärgård och runt Gotska sjön.

Helikopterspaning. För första gången förstärktes ubåtsjaktövningen med en sjöoperativ Helikopter 14 F.

HMS Trossö har intagit klart skepp och tunga kulsprutan bemannas.

marinen och enheter ur andra stridskrafter. I år hade övningen dessutom ett internationellt deltagande med inbjudna marina enheter från Finland, Frankrike och USA.

– Det yttersta syftet med övningen har varit att öka vår förmåga att hävda territoriell integritet och därmed öka tröskeleffekten. Ubåtsjaktoperationer är en extremt viktig del i den förmågan. Att träna i en internationell tillfälligt sammansatt styrka för att öka vår interoperabilitet och lösa upp-

”Det yttersta syftet med övningen har varit att öka vår förmåga att hävda territoriell integritet och därmed öka tröskeleffekten.”

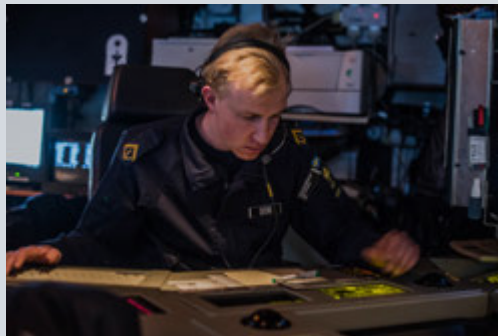
gifter tillsammans har också varit ett fokusområde under övningen, säger flottiljchefen och tillika övningsledaren Fredrik Palmquist.

SPANINGSBÅTAR ETT LYFT

ATT HA TILLRÄCKLIGT med personal med rätt kompetens

och rätt utrustning för att lösa ubåtsjaktoperationer i en komplex miljö som den svenska skärgården och Östersjön utgör, är en avgörande faktor. Att vidmakthålla och öka förmågan i olika funktioner kräver dessutom en långsiktig planering. Under 2014 beslutades att

Personal fokuserad på arbetet.

Stödfartyget HMS Trossö.

Marinchefen Jens Nykvist (mitten) följer en insats från stridsledningscentralen på HMS Visby.

sex bevakningsbåtar av typ 80 skulle byggas om och få en ny roll som spaningsbåtar för att öka den passiva förmågan inom ubåtsjakt.

– Spaningsbåtarna är ett enormt lyft för ubåtsjaktfunktionen där vi nu har stärkt och breddat vår förmåga till passiv spaning, säger Fredrik Palmquist.

Under två år har man bedrivit prov och försök med båtarna och har nu identifierat komponenter som är nödvändiga för att optimera förmågan.

För första gången förstärktes dessutom övningen med sjöoperativ helikopter 14 F.

– Den kan söka av stora geografiska områden och skapa överraskningsmoment. Fler aktörer på ett större område kräver också en väl fungerande logistik vilket också övades, säger Fredrik Palmquist.

VI ÖVAR SOM VI SLÅSS

MARINENS FÖRMÅGA ATT bedriva ubåtsjakt i den komplexa miljön som svensk skärgård och kust utgör har väckt

stort internationellt intresse. Många vill vara med för att öka sin egen ubåtsjaktförmåga. I detta sammanhang är Finland marinens mest naturliga samarbetspartner inte minst då länderna har en likartad säkerhetspolitisk utgångspunkt.

– Annat unikt för marinen är att vi övar i samma struktur som vi slåss i. Vilket innebär att en pågående övning inom fem minuter kan övergå i en skarp operationsfas, om så skulle krävas, säger Fredrik Palmquist. ◀

FÖRSVARET BYGGER OM

Nu flyttas
logistikansvaret
närmare förbanden

INFÖR 2019 byggs Försvarsmaktens logistikorganisation om. Det är en viktig del i arbetet med att stärka förbandens operativa förmåga. Ledning och styrning av materielen överförs i största möjliga utsträckning till förbanden. Samtidigt tar Försvarsmakten över ansvar och personal från Försvarets materielverk (FMV).

Den utvecklade logistikorganisationen innebär att mandat och ansvar flyttas närmare förbanden. Förändringen utgår från grundprinciperna för utvecklingsarbetet *Ledning för ett starkare försvar*: Decentralisering och lokal kontroll skapar handlingsfrihet med resurserna för förbandscheferna. Många inom Försvarsmakten kommer att påverkas av förändringarna – om än i varierande utsträckning.

Maritha Küller leder omstruktureringen inom logistikområdet.

Maritha Küller.

– Kontroll över materielen är en förutsättning för att försvargrenschefer och förbandschefer ska kunna lösa sina logistikuppgifter, säger Maritha. Regeringens beslut om verksam-

hetsövergång från FMV ger oss möjlighet att ta stora kliv mot robust logistik som är avgörande för våra förbands operativa förmåga och Sveriges försvar. Det är anledningen till att vi gör så stora förändringar under hård tidspress. Finjusteringar kommer att göras under 2019.

VERKSAMHETSÖVERGÅNG FRÅN FMV

VID ÅRSSKIFTET ÖVERGÅR ansvar och uppgifter från FMV till Försvarsmakten enligt beslut från regeringen. Cirka 2 000 befattningar överförs. Huvuddelen av medarbetarna som överförs kommer att lösa samma uppgifter på samma arbetsorter

som i dag. Verksamheten som förs över organiseras huvudsakligen inom Högkvarteret, de nya försvarsgrensstaberna, FMLOG, FM HRC, F 17, F 7, MarinB och FMTS.

Maritha Küller förklarar att dialoger pågår med förband och garnisoner kring förändringarna och dessa kommer fortsätta under hösten. Förberedelser pågår också för att efter sommaren erbjuda berörd personal inom FMV anställning i Försvarsmakten.

– Vi har full förståelse för att de omfattande förändringarna väcker frågor och funderingar hos medarbetare både inom Försvarsmakten och FMV. Vi gör vårt bästa för att informera och svara på frågor, men tyvärr räcker tiden inte till för allt vi skulle vilja göra, säger Maritha Küller. ◀

Text **Charlotta Ridderstråle**

Läs mer på emilia på sidan *Ledning för ett starkare försvar*.

FAKTA: SÅ FÖRÄNDRAS LOGISTIKORGANISATIONEN

Det är i huvudsak sju funktioner som berörs av utvecklingen av Försvarsmaktens logistikorganisation: logistikledning, försörjning, teknisk tjänst, transporter, övrigt stöd, materielledning och produktion samt ekonomistyrning.

>>> Teknik- och vidmakt-hållandekontor, TVK

Försvarsgrenarna kommer att driftstyra den materiel som är specifik för deras verksamhet genom egna teknik- och vidmakt-hållandekontor, TVK, i försvarsgrensstaberna.

Driftstyrning av materiel inom logistik- och ledningssystemområdet leds

av TVK:er vid LedR och FMLOG, men funktions-leds från Högkvarteret.

>>> Logistikenheter, LogE

Inom varje garnison inrättas logistikenheter, LogE. Syftet är att ge förbandschefer ökad kontroll över materiel såväl i bruk som i förråd samt ansvar för den lokala driftstyrningen. I detta ingår också att beställa och prioritera materielunderhåll.

>>> Servicecentra och servicepunkter, SEC och SEP

Servicecentra och servicepunkter inom FMLOG överförs till respektive garnison och organiseras i logistikenheterna.

>>> Beställning av materielunderhåll och verkstäder

Materielunderhållet kommer att planeras och beställas på ett nytt sätt inom Försvarsmakten när verkstäderna överförs från FMV. **Flygverkstäderna organiseras vid F 7 och F 21 och Marinverkstaden vid MarinB.** Markverkstäderna som återfinns över hela landet, kommer att organiseras inom FMTS.

>>> Försvarsmaktens logistik, FMLOG

Inom FMLOG organiseras bland annat centrala förråd, återanskaffning, reservdelsmateriel, specialtransporter och expedition. Joint Service Support

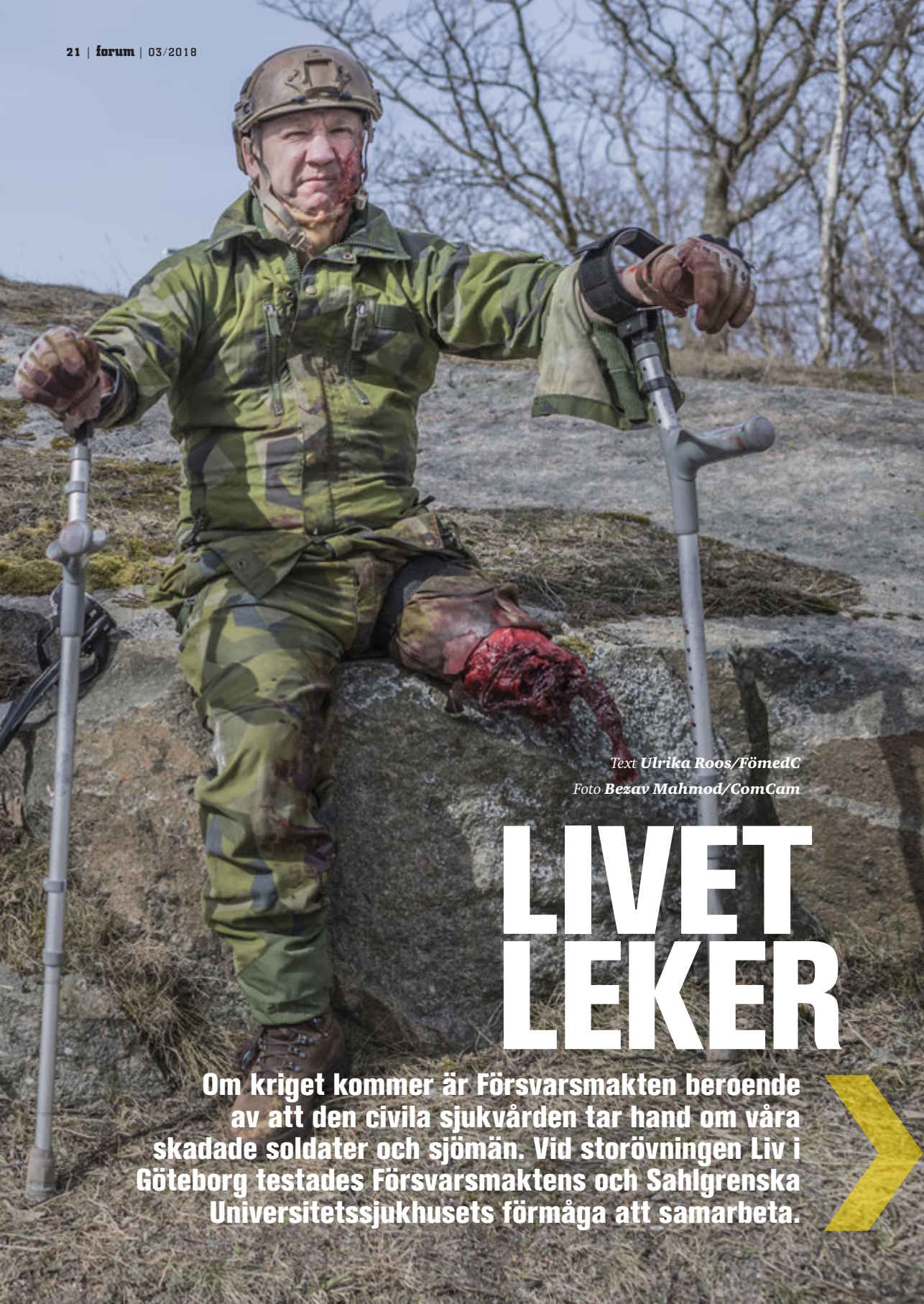
och Transportkontoret förändras inte. FMLOG ska även medverka till operativ logistikledning i fred, kris och krig.

>>> Försvarsmaktens HR-centrum, FM HRC

Service- och administrativ stödverksamhet överförs till FM HRC. Uppgifter som överförs från FMLOG och FMV är exempelvis upphandling och inköp, dokumenthantering, resehantering, grafisk produktion och arkiv- och expeditionstjänst. **På sikt är målsättningen att respektive förband ska ta över ledningen av sin lokala expedition.**

A man in military camouflage gear is sitting on a rocky, grassy hillside. He has two large, bloody wounds on his arms and one on his leg, which are clearly fake. He is holding his arms crossed and looking directly at the camera. Two silver crutches are leaning against the rocks next to him. The background shows a rocky landscape with some trees and a clear sky.

Proffs på att vara skadade. Karl och Stuart är inhyrda skademärkörer från företaget Casualty Resources i Storbritannien. Företaget är experter på att leverera trovärdiga "offer" till sjukvårdsövningar och filminspelningar.

Text *Ulrika Roos/FömedC*

Foto *Bezav Mahmud/ComCam*

LIVET LEKER

Om kriget kommer är Försvarmakten beroende av att den civila sjukvården tar hand om våra skadade soldater och sjömän. Vid storövningen Liv i Göteborg testades Försvarmaktens och Sahlgrenska Universitetssjukhusets förmåga att samarbeta.

Under en intensiv dag i april genomfördes katastrofövning Liv i Göteborg. Det var Sahlgrenska Universitetssjukhuset som fick bekänna färg när blodiga skadade människor i strid ström levererades till sjukhuset av Försvarsmedicencentrum.

– Försvarsmakten har en kvalificerad och väl uppbyggd vårdkedja för att hantera traumapatienter initialt, men vi har inte kapacitet att vårda över tid eller ta hand om många skadade samtidigt. Där måste vi lita på att sjukvården kan ta

ser en benamputerad skademärk med en tallrik i handen sitta och äta lunch samtidigt som han blir sminkad, utbrister en av deltagarna på övningen.

I övningsscenarioet hade en lastbil exploderat inne på Göteborgs garnisons område och över hundra personer var skadade. Offren, som var både soldater, civila och poliser, transporterades till Sahlgrenska Universitetssjukhuset som övade på att ta emot, prioritera och omhänderta en mängd olika skador på kort tid.

Bland skademärkerna fanns också elever från Bernadottegymnasiet, studenter

”Vi är numera beroende av den civila sjukvården vilket ställer stora krav på kommunikationen.”

MAGNUS BLIMARK, STABSÖVERLÄKARE

hand om våra skadade, säger Magnus Blimark, stabsöverläkare.

Tidigt på torsdagmorgonen såg det ut som ett organiserat kaos i idrottshallen på Göteborgs garnison där över 100 personer, som skulle agera skademärk samlades. De tilldelades ”kasskläder”, sminkades och fick veta vilka skador de skulle ”spela” och hur de skulle agera trovärdigt. Ett tiotal av dem var professionella amputerade skademärk från Storbritannien med egna sminköser. När de var färdigsminkade såg det otäckt realistiskt ut och gav en extra puls till övningen.

– Lite makabert när man kommer in i idrottshallen och

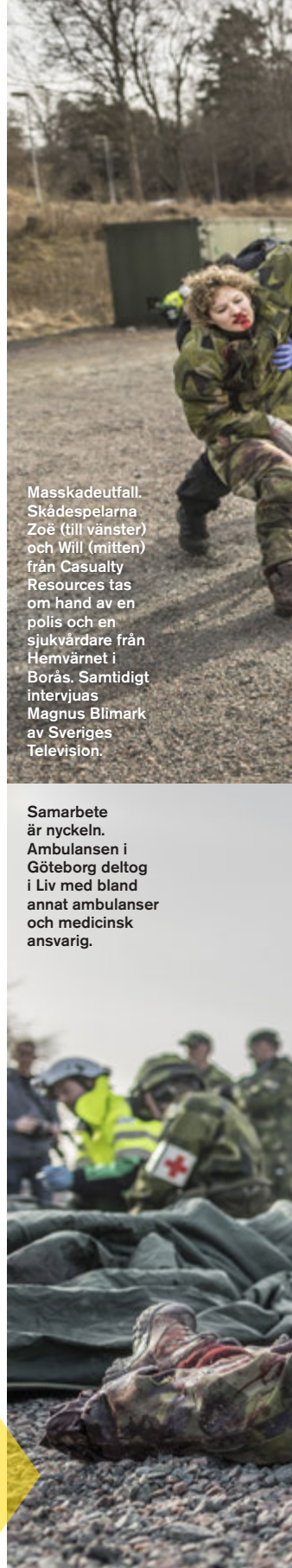
från Sahlgrenska akademien, Hemvärns- och frivilligpersonal samt personal från Försvarsmedicencentrum. De blodiga och kvidande offren – det vill säga skademärkerna – transporterades i skytteltrafik i militära fordon, ambulanser eller helikoptrar från Karingberget till Sahlgrenska Universitetssjukhuset. Transporterna märktes i trafiken och hördes i luften över Göteborg.

SAHLGRENSKA STRESSTESTAS

ÖVNINGEN VAR DÖPT till Liv då den genomfördes samma dag som Liv har namnsdag. Det var ett passande namn som beskrev övningens syfte: att rädda liv och minimera lidande. Övning Liv skedde i samverkan mellan

Masskadeutfall. Skådespelarna Zoë (till vänster) och Will (mitten) från Casualty Resources tas om hand av en polis och en sjukvårdare från Hemvärnet i Borås. Samtidigt intervjuas Magnus Blimark av Sveriges Television.

Samarbete är nyckeln. Ambulansen i Göteborg deltog i Liv med bland annat ambulanser och medicinsk ansvarig.

Hemvärnet och Ambulansen i samarbete. De skadade har fått ett första omhändertagande för att kunna transporteras vidare bakåt i vårdkedjan, i detta fall till sjukhuset. Här är det Stuart från Casualty Resources som förs i väg.

Utbyte av erfarenheter. Sjukvårdsgrupp Christoffer Rabén och ambulanssjuksköterska Erik Holm samverkar med den medicinskt ansvarige från Ambulansen i Göteborg.

”Det ska finnas bårar och blod och att kommunikationen klaffar mellan avdelningarna är nödvändigt. Det fick vi verkligen öva på i Liv.”

HANS LÖNROTH, SAHLGRENSKA

Med helikopter till sjukhuset. Försvarsmedicincentrum disponerade bland annat två Helikopter 16 (Black Hawk) med personal från 2:a helikopterskvadronen. Transporterna gick från Kärringberget till Sahlgrenska sjukhuset. På bilden Ian från Casualty Resources.

Försvarsmedicincentrum, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Enheten för säkerhet och beredskap samt Regionservice inom Västra Götalandsregionen. Liv är en av de större samövningarna avseende masskadeutfall på många år, och den första i samarbetet mellan Försvarsmedicincentrum och Sahlgrenska Universitetssjukhuset i den här storleken.

– Vi är numera beroende av den civila sjukvården vilket ställer stora krav på kommunikationen. Övningen görs för

att stresstesta Sveriges största sjukhus när det gäller förmågan att ta emot stora mängder patienter, säger Magnus Blimark.

– Den mängden fältsjukhus som fanns tidigare finns inte längre utan det är den civila sjukvården som är slutdestination för soldater och sjömän i händelse av väpnad konflikt eller strid, säger han och fortsätter:

– Enligt försvarsberedningens delrapport från december 2017 står Sverige inför en hotbild som nödvändiggör ett

Ian från Casualty Resources har fått dropp och stabiliserats för att kunna transporteras snabbt till sjukhuset. Anestesiläkare P A Bergsten från det medicinska AE-teamet (Aeromedical Evacuation) från 2:a helikopterskvadronen i Linköping kontrollerar att patienten andas.

Soldat med huvudskada.
Skademarkören Oscar
Odour, till vardags kock i
Första sjukvårdskompaniet.

Zoe från Casualty
Resources, en av
de amputerade
skademarkörerna från
Storbritannien.

Över hundra skademarkörer anlände tidigt på morgonen. Vid registreringen fick de en genomgång i vilken skada de hade, hur de skulle agera och vilken transport de skulle åka med.

Sminköserna från Casualty Resources var mycket skickliga. Med smink skapades naturtrogna skador på amputerade lemmar men också kross-, bränn- och splitterskador.

civil-militärt samarbete längs hela hotskalan.

– Det ska ske inom ramen för Totalförsvarets Sjukvårdssystem där Försvarsmakten ska kunna stödja det civila samhället vid kriser, katastrofer och terrorhandlingar. Och den civila sjukvården omhändertar och vårdar våra soldater och sjömän i händelse av väpnad konflikt, säger Magnus Blimark.

Så det finns ett ömsesidigt behov för Försvarsmakten och det civila samhället att hjälpa varandra längs hela hotskalan från kriser till terrorhandlingar till väpnad konflikt och krig. Övning Liv är en viktig delkomponent i det arbetet

och i Totalförsvarets sjukvårdssystem. Övning Liv innebär en kvalitetshöjning för traumajukvården och rimmar därför också med Sahlgrenska Universitetssjukhuset nya uppdrag att skapa ett traumacentrum och stödja regionens övriga traumamottagande sjukhus. Här är även Försvarsmedicincentrum delaktiga.

Hans Lönroth, områdesansvarig på Sahlgrenska, berättar:

– När väl patienterna anlånt till sjukhuset gäller det att tillräckligt snabbt fatta alla nödvändiga beslut om den fortsatta behandlingen och att logistiken fungerar som den ska.

– Det ska finnas bärar, blod

När bårarna och sängarna inte räckte till på akuten så fick de vårda direkt på golvet. Till höger står övningsledaren och följer hela omhändertagandet.

med mera och att kommunikationen klaffar mellan avdelningarna är nödvändigt och det fick vi verkligen öva på i Liv.

Hans Lönroth är mycket nöjd med övningen.

– Vi har fått värdefull information och ingångsvärden. En del enkla saker kan vi åtgärda direkt och en del behöver planeras mer, säger han. ◀

Liv – en mycket lyckad övning. På bilden en av dem som gjorde det möjligt.

” Lite makabert när man kommer in i idrottshallen och ser en benamputerad skademarkör med en tallrik i handen sitta och äta lunch samtidigt som han blir sminkad. ”

LIVGIVANDE FAKTA

Sahlgrenska Universitetssjukhuset och Försvarsmedicincentrum genomförde katastrofövningen Liv den 12 april.

Målet var att säkerställa Sahlgrenskas beredskapsplan och förmåga att samordna omhändertagandet av ett omfattande inflöde av svårt skadade patienter. Dessutom förbättrades förmågan till civil-militär samverkan.

Administrativa och praktiska rutiner och metoder som är viktiga vid en terror- eller krigssituation etablerades. Totalt var flera hundra personer engagerade i Liv.

Militära fordonstyper som

användes var Personbil 8, Pansarterrängbil 203, Ambulans 301/302, Helikopter 16 (Black Hawk) och Bandvagn.

ÖVADE STATIONER UNDER LIV:

- » Kirurgi/ operation
- » Intensiven
- » Akuten
- » Radiologen (röntgen)
- » Transportservice
- » Sterilteknik
- » Transfusionsmedicin
- » Västfastigheter (tjänsteman i beredskap TiB)
- » Särskild sjukvårdsledning
- » Regionsservice/ transportorganisationen

PÅ BLODIGT ALLVAR

P7 och Hemvärnet i Skåne genomförde i mitten av april en försvarsmedicinsk funktionsövning med stor framgång

DET HÖRS SKRIK även från rummen bredvid, hur många är skadade? Det här blir en lång och jobbig dag, med det är dags att börja jobba. Så löd tanken för många av de sjukvårdare från Hemvärnet och 71:a bataljon från P7 som deltog under försvarsmedicinsk funktionsövning i Skåne i mitten av april.

Under fyra dagar övade sjukvårdspluton från 714:e kompaniet ihop med sjukvårdsgrupper från alla fyra hemvärnsbataljonerna i Skåne. Totalt deltog över 90 personer. Syftet med övning var att utbilda och samöva förband i Skåne inom C-ABCDE (omhändertagande) och Triage (sällning/sortering)

– Omhändertagande av skadad kamrat vill vi göra på samma sätt, oavsett om vi arbetar i Hemvärnet eller på 71:a bataljon, säger löjtnant Alexander Belin som är en av övningsledarna.

Det finns oerhört mycket kunskap och erfarenhet inom sjukvårdsorganisationerna och den här övningen gjorde det möjligt att dela med sig, oavsett om man är heltidsanställd soldat eller hemvärnsoldat. Sjukvårdsgruppchefen Elisabeth Hagman, 47:e Hemvärnsbataljon håller med:

– Att ha en anställd gruppchef på en sjukvårdsgrupp som mentor och som följde mig i min roll som gruppchef på en sjukvårdsgrupp i Hemvärnet var fantastiskt bra. Jag fick feedback direkt och möjlighet att växa i min roll. Även våra

OVAN: Hemvärnssjukvårdare skapar sig utrymme för att arbeta. HÖGER: Ibland är det bra att repetera C-ABCDE. NEDAN: Legitimerade sjukvårdspersonal från Hemvärnet går igenom skadad soldat.

sjuksköterskor fick samma stöd. Övningen har varit jättebra och att samöva med anställda soldater är något vi efterfrågat länge, säger hon.

KUL OCH GIVANDE ATT ÖVA IHOP TYCKER DE INBLANDADE

UNDER SLUTÖVNINGEN övades typfall 4 som betyder att man får ett större skadeutfall. I övningen simulerades att ett skyttekompani varit i strid mot en motståndare i bebyggelse. Sjukvårdskedjan skulle ta hand om upp till 45 skadade.

Hela kedjan övades, från transport fram till skadeplats under pågående strid, genomföra omhändertagande och triagering. Sedan förflyttades de skadade till bataljonens samlingsplats där de blev stabi-

liserade för vidare transport till brigadsamlingsplats eller civil sjukvård. En stor fördel var att skademärkerna utgjordes av sjukvårdspersonal. De kunde kontinuerligt ge feedback till de övade och följa varje enskild individ och moment under hela sjukvårdskedjan på ett sätt som under en normal övning hade krävt stora resurser. Det bidrog även till ökad tillit och förtroende mellan sjukvårdarna från de olika bataljonerna. Totalt togs över 80 skadade igenom hela sjukvårdskedjan.

– Hemvärnet har gjort jättebra ifrån sig och det har varit både kul och givande för alla inblandade att öva ihop, avslutar Alexander Belin. ◀

Text och foto **Marcus Nilsson/P7**

Text Elisabeth Bitterlich/Försvarsmakten Foto Josef Björnetun/ComCam

MÄNNEN FRÅN MUST

De har över trettio års erfarenhet att hantera hot mot Sveriges säkerhet. Varje år möts de före detta cheferna för Must säkerhetskontor för att ventilerar frågor som de inte kan diskutera med andra.

Även om kavallerimässen på K1 under åren haft många prominenta gäster är det osannolikt att det tidigare rymts så många hemlisar under ett och samma tak. För de sju cheferna för Säkerhetskontoret har sammantaget upplevt sa-

Säkerhetsexperten samlade. Från vänster: Mattias Hanson (1/1 2013-31/12 2015), Erland Sönnestedt (1/4 1994-31/3 2000), Lars-Olof Nilsson (1/10 2003-30/11 2004), Anders Edholm (1/1 2016-31/5 2018), Lars Lagrell (17/10 1990-31/3 1994), Carl Christer Hjorth (1/10 1987-28/2 1990), Benkt Kullgard (1/3 1990-30/9 1990)

Must identifierar och möter
säkerhetshot som riktas
mot Försvarsmakten
i Sverige och utomlands.
(arkivbild)

ker som författaren Jan Guillou sannolikt skulle kapa sin högra arm för att få ta del av. Spionen Stig Bergling, ubåtsjakter, Berlinmurens fall och insatsen i Afghanistan. Tider av både upp- och nedrustning. Från hetluft till frysbox till hetluft igen.

Anders Edholm, chef för Säkerhetskontoret när detta skrivs, konstaterar att det hänt mycket inom säkerhetstjänsten det senaste året. Omvärldsläget är osäkrare än på många år och vikten av en hög säkerhetsmedvetenhet bland personalen är större än på länge:

– Medvetenheten har ökat den senaste tiden i Försvarsmakten, men också i samhället i stort. Uppmärksamheten efter Transportstyrelsen har lett till ett uppvaknande. Fortfarande har många inställningen att

säkerhetsläckor bara drabbar andra. Var och en av oss måste göra vårt jobb så att det som behöver skyddas förblir skyddat, säger han.

Flera av Mustcheferna framhåller att säkerhetsmedvetenheten hänger ihop med hur mycket man övar, något man för några decennier sedan gjorde ofta och mycket.

– Vi var i fält, i krigsterräng, och medvetenheten om vad som fick och inte fick yppas till andra var stor, säger en av dem.

Carl Christer Hjort, verksam i slutet av 1980-talet, menar att de flesta nog visste vilka regler som gällde även om en del genade i kurvorna:

– Människans lathet är säkerhetstjänstens största bekymmer. Men det är svårare idag, mer komplicerat, säger han.

Lars-Olof Nilsson, verksam mellan 2003 och 2004, berättar om förberedelserna inför Afghanistaninsatsen. Den ställde helt nya krav på säkerhetstjänsten, till exempel att man skulle dela information med andra länder. Nu håller pendeln på att svänga åt andra hållet.

– Många i personalen har fortfarande ett internationellt fokus och vill dela information med alla, säger Anders Edholm.

– Ja, vi tror att vi är kompisar med alla, men det är vi inte. Där har vi en lång väg kvar, säger Mattias Hansson som var chef mellan 2013–2015.

NAIVITET ELLER ÖNSKETÄNKANDE?

UNDER 1990-TALET började Sverige rusta ned. Väpnat angrepp var inte troligt under

de kommande decennierna. Och trots att många bedömare menade att säkerhetsläget i närområdet försämrades fortsatte nedrustningen. Var Sverige naivt?

– Det handlade inte om naivitet utan snarare om önsketänkande, menar en av cheferna. Först ville man inte tro på det som verkligen hände, men sedan gick nedmonteringen av Försvarsmakten och totalförsvaret snabbt.

Lars-Olof Nilsson menar att man tagit för stor hänsyn till att ha en god grannrelation med Ryssland.

– Klockorna har ringt gång på gång: Georgien, Ukraina med mera. Jag tycker att man väldigt tidigt sett tecken på att detta inte var den eviga freden. Historien upprepar sig hela tiden.

Carl Christer Hjort skräder inte orden:

– Sverige har varit fruktans-

Must är försvarets ögon och öron i Sverige och världen. (arkivbild)

efter mobilisering. Är inte 1 000 för lite folk, undrar man ju.

KONTAKT MED CIVILSAMHÄLLET

I MUSTS STRATEGI för 2025 är samverkan med civilsamhället åter en viktig del. Egentligen inget nytt under solen, detta var

fördelarna med den stora kontaktytan både inom Försvarsmakten och totalförsvaret:

– Man kände alla och det var snabbt till beslut. Vi reste också mycket, missionerade om säkerhetstjänst och genomförde många kontroller av myndigheter. Vi hade bra kontakt med fältet.

Anders Edholm är mycket positiv till att utbyta erfarenheter med det äldre gardet:

– Det är särskilt viktigt nu när vi återigen fokuserar på det nationella och på totalförsvaret. Vi behöver känna till vilka utmaningar som tagit oss dit vi är idag, för på bästa sätt ta oss an framtiden.

Men det finns utmaningar. Det gäller att nå ett tillstånd där säkerhetstänkande och säkerhetsskydd är en naturlig del i all verksamhet:

– Det ska inte vara ett tillägg man gör i efterhand. Vi kan inte åstadkomma bra säkerhet om inte alla i Försvarsmakten tar sin del av ansvaret för säkerhetsskyddet. Man kan inte kasta jästen i ugnen efter brödet, säger Anders Edholm. ◀

”Människans lathet är säkerhetstjänstens största bekymmer.”

CARL CHRISTER HJORT

vårt naivt. Det är märkligt att tro att den eviga freden skulle infinna sig bara för att Sovjet föll och Tyskland återförenades. Sedan hade vi utvecklingen i Irak och väpnplikten som lades ner 2010 samtidigt som Syrienkonflikten var på gång. Att man inte såg de spänningar och hot som fanns!

Samtidigt framhåller han att saker och ting förändras och att försvaret var tvunget att både minska och moderniseras. Att försvaret nu återigen växlar upp är positivt, men han är lite skeptisk till den upprustning som nu sker på Gotland:

– På min tid hade vi 25 000

en del av konceptet även under Lars-Olof Nilssons tid.

– Det fanns en territoriell ledning där det fanns goda samverkanskanaler med personliga kontaktvägar. Den väl fungerande strukturen försvann till stor del när det territoriella försvaret monterades ner. Nu är man på väg tillbaka dit och förhoppningsvis kan man återupprätta de kontakterna.

Han konstaterar torrt att det tar längre tid att bygga upp än att lägga ner.

ALLA HAR ETT ANSVAR

ERLAND SÖNNERSTEDT, chef mellan 1994 – 2000, framhåller

Sedan 1 juni är kommandör Jan Kinnander chef för Säkerhetskontoret.

SÄKRA DIN SOMMAR!

HÄR ÄR MUSTS CHECKLISTA FÖR EN TRYGGARE ARBETSDAG (OCH SEMESTER)

MOBILTELEFON

- >>> Prata inte hemligheter i mobiltelefonen, utgå alltid från att du är avlyssnad.
- >>> Ha inte mobilen i närheten när hemlig eller känslig information avhandlas. Den går att manipulera så att den kan användas för inspelning av ljud och bild – utan att den ens hanteras fysiskt.
- >>> Ha koll på mobilen så att ingen obehörig kommer åt den.
- >>> Uppdatera mobiltelefonens programvara.
- >>> Installera bara appar från företag som du känner till. Kolla också vilken information appen vill ha tillgång till i telefonen.
- >>> Stäng av positioneringsmöjligheterna (wifi, bluetooth och platstjänster) som gör att dina rörelser kan följas i realtid eller spelas in och tappas av i efterhand.

SOCIALA MEDIER

- >>> Tänk igenom vilken information och bilder du publicerar på sociala medier. Mycket

information publiceras utan en tanke på att den kan komma i orätta händer. Att det är ett brott att lägga ut sekretessbelagd information känner de flesta till, men du behöver också tänka på vilken information som är olämplig att lägga ut av andra skäl. Bara för att det är tillåtet behöver det inte vara lämpligt.

- >>> Främmande makt och kriminella använder ofta sociala medier för att hitta och kartlägga personer som jobbar i Försvarsmakten och som kan tänkas ha värdefull information. Facebookgrupper för personer med intresse för Försvarsmakten är till exempel en guldgruva för främmande makt. Intrassen och åsikter kan användas för att närma sig och sätta press på försvarsmaktspersonal.

IT-SÄKERHET

- >>> Se till att din dator alltid har de senaste uppdateringarna för operativsystem och programvara. Sårbarheter upptäcks hela tiden och uppdateringarna tar bort eller minskar sårbarheterna.
- >>> Öppna inte dokument eller

klicka på länkar i e-post från okända avsändare. Det är ett vanligt sätt att sprida skadlig kod som kan användas för att stjäla information, förstöra data eller öppna en dörr in i systemet genom din dator. Detta är svårt att upptäcka. Avsändare kan se väldigt trovärdiga ut och se ut att komma från välrenommerade företag, myndigheter eller kanske från en kompis.

- >>> Använd säkra lösenord och håll koll på dem. Ju mer komplext ditt lösenord är desto längre tid tar det att bryta sig in. Ordet password, dina barns personnummer eller enkla tangentbordsföljder såsom qwerty är det första som en lösenordsknäckare provar.

RAPPORTERA

- >>> Rapportera alltid om du upptäcker något som är misstänkt eller på annat sätt hotar säkerheten. Rapportera till din närmaste chef eller din säkerhetschef på förbandet hellre en gång för mycket än en gång för lite. Säkerhetstjänsten använder rapporterna för att lägga pussel och hitta mönster där även små händelser kan ha betydelse.

TRIDENT JUNCTURE

UPPDRAG: STÖTTA NORGE

Norge angrips och Sverige bistår därför våra grannar med militära stridskrafter i enlighet med solidaritetsförklaringen. Det är bakgrunden till Försvarmaktens deltagande i Natoövningen Trident Junction i höst.

ÖKAD TROVÄRDIGHET, starkt tröskeffekt och tätare samarbete med Finland, USA och Nato. Det är några av skälen till att Försvarmakten deltar i Natoövningen Trident Junction 2018.

I slutet av oktober höjs temperaturen avsevärt i delar av norra Norge och Norska havet utanför Trondheim. Då samlas

35 000 soldater från Nato-medlemmar och partnerländer för att genomföra en av Natos allra största övningar, Trident Junction 2018.

Försvarmakten kommer att finnas på plats med cirka 2 500 kvinnor och män med målet att både öka vår förmåga att arbeta tillsammans med andra och stärka vår nationella förmåga.

Deltagandet bottnar i den svenska solidaritetsförklaringen, som bland annat säger att vi ska kunna ”ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt” om ett EU-land eller nordiskt land drabbas av en katastrof eller ett angrepp.

I scenariot för övningen blir Norge attackerat och Natos

kollektiva försvar initieras. Det kan något förenklat uttryckas ”en för alla, alla för en” där Natos medlemmar ingriper till stöd för Norge. För Sverige innebär attacken, i enlighet med solidaritetsförklaring, att Sverige är berett att ge stöd till grannlandet Norge.

– Den svenska säkerhetspolitiken förutsätter att Försvarmakten både kan ge och ta emot stöd, och verka tillsammans med andra – då måste vi naturligtvis också öva med andra, säger Försvarmaktens talesperson för Trident Junction brigadgeneral Michael Claesson.

TRE ÖVNINGAR I EN
TRIDENT JUNCTURE SKA testa

snabbinsatsstyrkan Nato Response Force (NRF) och består av en förbandsövning och en ledningsövning. I samband med den senare kommer dessutom Försvarsmakten att genomföra Ledningsövning 18, för att öva ledningen av nationella operationer, samtidigt som Nato genomför operationer i vårt närområde. I ledningsövningarna kommer Sverige och Finland att spela sig själva, vilket aldrig har

skett vid motsvarande övningar.

– Nato måste alltså förhålla sig till oss ”på riktigt” i övningen, och ta hänsyn till våra gränser och vår säkerhetspolitik. Ledningsövningen ger oss möjlighet att koppla samman militärstrategi och säkerhetspolitiska aspekter, säger Michael Claesson.

BÄTTRE TILLSAMMANS

FÖRSVARMAKTEN DELTAR I

Trident Juncture med förband ur samtliga stridskrafter. Armén kommer att öva brigadförmåga, med underställda amerikanska och finländska förband. Flygvapnet och marinen deltar med stridsflyg och korvetter som alla förbereds inför kommande NRF-beredskap. Dessutom lämnas samtidigt värdlandsstöd till Nato-förband grupperade på Kallax flygplats i Luleå.

ETT KVITTO PÅ VÅR FÖRMÅGA

DET SVENSKA DELTAGANDET i Trident Juncture 2018 är inte bara en unik möjlighet att samöva med förband från fler än 30 länder i realistiska scenarier, med starka säkerhetspolitiska kopplingar. Det är också ett kvitto på Försvarsmaktens goda förmåga och anseende. Michael Claesson konstaterar att ”det inte är alldeles enkelt att få inträdesbiljett till övningen”. Sverige har bedömts och värderats grundligt innan Nato fattade beslut om att låta oss delta.

– Det är något vi alla inom Försvarsmakten ska vara stolta över. ◀

Text **Henrik Rådmark**

”Den svenska säkerhetspolitiken förutsätter att Försvarsmakten både kan ge och ta emot stöd och verka tillsammans med andra.”

Deltagandet i Trident Juncture är ett kvitto på omvärldens respekt för Försvarsmakten.

FOTO FÖRSVARMAKTEN

DEN SVENSKA SOLIDARITETSFÖRKLARINGEN (ur utrikesdeklarationen 2018)

”Sverige kommer inte att förhålla sig passivt om en katastrof eller ett angrepp skulle drabba ett annat EU-land eller ett nordiskt land. Vi förväntar oss att dessa länder agerar på samma sätt om Sverige drabbas. Vi ska därför kunna ge och ta emot stöd, såväl civilt som militärt.”

Mer information:
www.forsvarsmakten.se/trje

Armén kommer att öva brigadförmåga med underställda amerikanska och finska förband.

FOTO JOEL THUNGREN/COMCAM

Text Anne-Lie Sjögren/Skaraborgs regemente

ELD

UNGA OFFICERARE DRILLADES STENHÅRT SOM

VÄNSTER: Redo för strid. En pansarskyttesoldat från P7 målar sig med maskeringsfärg i gryningen.

HÖGER: Fältreparation pågår. Stridsvagnsföraren slår ut bandbultar för att byta delar av bandet. Platsen är Borensbergs camping och gästerna flockas runt fordonen.

Foto Mats Nyström/ComCam & Melina Westerberg/ComCam

O P E T

PLUTON- OCH KOMPANICHEFER UNDER VÅRELD >

ARETS VÅRELD inleddes med en stridsträvningsövning. Under den delen låg fokus på att träna framtidens chefer. Samtidigt som krigsförband och funktioner övats i olika typsituationer med tillhörande funktionsstöd. Elever från Taktisk kurs armé och Officersprogrammet fick möjlighet att truppföra som pluton- eller kompanichefer. Planeringsansvariga för Våreld är Skaraborgs regemente och i år har Markstridsskolan deltagit i planeringen.

– Tillsammans med deltagande förband tar vi viktiga steg för att utveckla vårt nationella försvar, och övningen ökar förbandens förmåga avsevärt. Det är inte utan stolthet som vi som ansvariga för övningen

ser engagemanget och viljan hos deltagarna under både planering och genomförande. Med ett bra lag omkring sig går det att göra stora övningar

ett unikt tillfälle och en mycket viktig erfarenhet där kompani- och plutonchefer får vara med och öva med så här stor förbandsmassa, säger Joakim

”Våreld är ett unikt tillfälle och viktig erfarenhet där kompani- och plutonchefer får vara med och öva med så här stor förbandsmassa.”

som leder åt rätt håll, säger Niklas Blomqvist som ansvarat för planeringen på Skaraborgs regemente

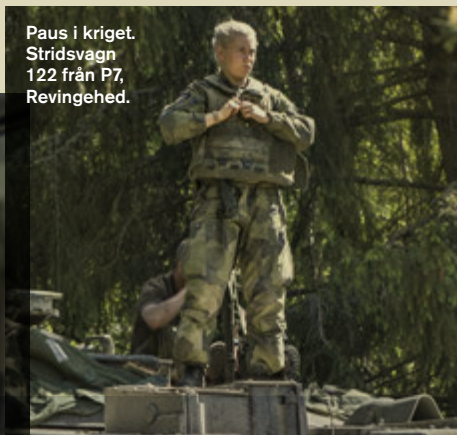
Upplägget för stridsträvningsdelen har varit att skapa situationer där de beslut eleverna tog fick konsekvenser som de senare fick vara med och lösa.

– Övningen är

Karlquist, från Markstridsskolan, som har ansvarat för momenten under de inledande dagarna.

Våreld har haft ungefär 2 500 deltagare från tolv av Försvarsmaktens förband inklusive delar från Hemvärnet. Övningen

Paus i kriget.
Stridsvagn
122 från P7,
Revingehed.

Klart för omfattning.
Plutonchefen ger sina order
till besättningen.

Ordergivning under första fasen av Våreld. Ett befäl från P4, Wilska kompaniet, ger order om fortsatt anfall. Plats: Skövde skjutfält.

har ett tydligt fokus på nationellt försvar och är ett viktigt steg i arméns och markstridsförbandens utveckling genom att förbanden övar tillsammans. Efter de första dagarna i Skövde förflyttades förbanden över till Kvarn utanför Motala för att fortsätta övningen. Transporter är en viktig del för den operativa effekten. I den avslutande delen av Våreld sattes de olika förbanden samman och huvuddelen övade anfall i brigads ram fast fortfarande med fokus på den lägre förbandsnivån.

– Det känns bra att vi har

kunnat skapa den här synergin genom att inleda Våreld med stridsträningsövningen, där framtidens chefer får möjlighet att bli bättre. I övningens andra skede fick ordinarie chefer ta över befälet och svårighetsgraden skruvades upp något för att höja förmågan ytterligare hos förbanden. Nu jobbar vi mot arméns målbild. Våreld är ett starkt bidrag till att öva arméns förmåga i fält och därmed ökad operativ effekt, säger övningsledare Bengt Alexandersson regementschef Skaraborgs regemente. ◀

Paus i övningen. Vagnchefen står på toppen av Stridsvagn 122.

Jägarsoldat från K3 med en låda med sprängdeg. Han förbereder en sprängning av en vägtrumma.

Renputsning. En soldat ur stridsvagnsbesättningen rengör en insticksmodul i eldröret.

Framryckning. Skyttesoldaten inväntar order. Hon tillhör P 18 på Gotland, men har utbildats i Skövde.

KONSTEN ATT FÖRSTÅ ANDRA KULTURER

Liza Noor vid UndSäk i Uppsala lär Försvarsmaktens personal att förstå främmande kulturer bättre. Hennes kurser är så framgångsrika att hon skapat rusning bland andra myndigheter för att få delta.

BOMBER EXPLODERAR i vår närhet och allt det vi känner som trygg vardag tas snabbt ifrån oss. På bara ett par minuter har vi förflyttat oss mentalt från det välkända till total utsatthet, på flykt för livet i ett land långt hemifrån.

Men allt är bara ett tankeexperiment i kursen Kulturell förståelse. Målet är ökad medvetenhet om språkets och kulturens betydelse för vår plats

i ett samhälle.

Vi är drygt trettio deltagare på plats från hela Försvarsfamiljen – Försvarsmakten (inklusive Must), Polismyndigheten, och UD. Det är dags för vårens omgång av kursen Kulturell förståelse som arrangeras av FM UndSäk på Ärna Garnison utanför Uppsala. Kursen kom till för att öka de allmänna kunskaperna om kultur och interkulturell kommunikation.

SPRÅKET ÄR NYCKELN

MORGONENS FÖRSTA PASS är "Tänk om du måste fly till TadzMbeKistan" och leds av Kjell Kampe som har lång erfarenhet av att arbeta i språkets tjänst. Han är en av de återkommande föreläsarna på kursen

och leder snabbt in oss på en livlig diskussion om vad som egentligen är svensk kultur.

– Vi påverkas alla av vår bakgrund och kultur i vårt beteende. Begreppet "det kulturella isberget" är talande, det vill säga att det mesta vi har med oss, det flyter under ytan. Vad som är svensk kultur skiftar i betydelse över tid. De allra flesta är eniga om att vår matkultur har förändrats i takt med att resandet ökat. Men pratar vi barnuppföstran så är den svenska synen på det ganska konstant över tid, trots globalisering, säger Kjell Kampe.

Vi får känna på vårt kulturella isberg när vi på ett par minuter kastas in i en fiktiv flyktingsituation. I flyktgläret i TadzMbe-

Nyfiken och lyssnande. Två bra egenskaper när du ska närma dig andra kulturer. Bilden är från den svenska insatsen i Mali.

FOTO JOSEF BJÖRNETUN/CONCAM

Kistan får vi i ett rasande tempo information om allt vi måste veta om vårt nya hemland. Under en snabblektion i och på vårt nya språk blir det mycket osäkerhet i gruppen när vi inte säkert kan tolka det vi ser och upplever.

– Språket är centralt för hur väl och snabbt vi kan ta plats i ett nytt land. Uttal, grammatik, ordförråd och automatik – att uppfatta talspråk – är viktigt. Det svenska språket har en oerhörd känsla för tryck och längd. Säger du "slå på"

blir innebörden helt olika om du betonar verb eller preposition. Det är din förmåga att uppfatta ett normalt talat språk som ger snabbväg in i samhället, säger Kjell Kampe.

KULTURELL KOMPETENS HETT EFTERTRAKTAD

IDÉN TILL KURSEN föddes redan 2012 när Liza Noor var ansvarig för att förbereda Försvarmaktsanställda som skulle på insats till Afghanistan på landets kultur, religion och samhällsstruktur. Hon är själv född och uppvuxen i Afghanistan och kom till Sverige som 19-åring.

– Det var en mycket uppskattad utbildning, men 2013 blev det ett abrupt avbrott i antalet sökanden, i och med att insat-

serna där minskade, säger Liza Noor.

Övertygad om nyttan med en kurs i kulturell förståelse föreslog Liza Noor för sin närmaste chef på FM UndSäkC att man borde starta en återkommande utbildning i ämnet.

– Jag fick klartecken direkt och sedan dess har vi kört på. Det här är en kurs som alla, oavsett befattning, borde gå. Behovet av kunskap om kulturell förståelse ökar bland annat kopplat till behovet av att samarbeta med andra inom och utom Försvarmakten, säger Liza Noor.

Detta behov har gett ett högt söktryck, kursen är eftertraktad – även från andra myndigheter.

– Vi ser och tar gärna emot deltagare från andra myndigheter, men ger alltid förtur till anställda i Försvarmakten.

Målet med kursen Kulturell förståelse är att de som genomgått utbildningen ska åka hem med en större medvetenhet, främst om sig själva.

– Det här är kunskaper som man kan ta med sig i hela livet, inte bara i yrkeslivet, säger Liza Noor.

Nästa kurstillfälle sker 15–19 oktober. (v 842) <

Text **Erica Dahlquist/LEDSKOMM**

LIZAS TIPS FÖR BÄTTRE KULTURELL FÖRSTÅELSE:

>>> Var lyssnande. Och lyssna på den andre med respekt, vilket förutsätter äkthet i lyssnandet.

>>> Var nyfiken. En nyfiken attityd vid kulturella möten leder till att du inte håller fast vid dina egna föreställningar.

>>> Var självreflekterande. Ha förståelse för din egen kulturella bakgrund. Det kan handla om vardagliga saker som att här i Sverige står vi i kö, inte lika självklart i alla kulturer.

FOTO BOEL BONIN

Liza Noor.

VÄGEN

Svettigt värre. Ergometercykeln mäter konditionen och är ganska plågsam eftersom maxbelastningen kommer på slutet. Emma kämpar tappert.

**PIRRIGT, FYSISKT SLITSAMT OCH GANSKA SPÄNNANDE.
VI FÖLJDE EMMA KARLSSON, 19 ÅR FRÅN BORLÄNGE UNDER
HENNES LÅNGA MÖNSTRINGSDAG.**

TILL FÖRSVARET

FÖR EMMA KARLSSON började dagen tidigt i gryningen i Enköping efter att ha övernattat hos sin pojkvän. Därifrån tog hon morgontåget för att vara på plats vid Rekryteringsmyndighetens provningslokal i Värtahamnen i Stockholm klockan åtta för inskrivning och ID-kontroll.

Emma, som kommer från Borlänge, tillhör den grupp av ungdomar som mönstrar frivilligt. Hon har en bakgrund som aktiv i Hemvärnets ungdomsverksamhet i Dalarna och har i ett par år övat och gått på utbildningar hos Dalregementsgruppen i Falun. Hon är ganska väl förberedd och går regelbundet på gym.

– Dessutom har jag tränat MMA i fem år, men precis lagt av, berättar hon.

Hennes dröm är att bli Flygbassäkerhetssoldat, en befattning där uppgiften är att skydda och säkra flygbaserna mot olika typer av hot. Det är ett jobb med hög kravprofil och tuff konkurrens.

Intresset för en framtid

i Försvarsmakten väcktes i samband med en övning som Hemvärnets ungdomsverksamhet anordnade. Då fick de besök av officerare som jobbade med flygbassäkring och som informerade om vad tjänsten gick ut på och hur en arbetsdag såg ut.

– De berättade att de patrullerade runt flygbaserna med hundförare och sjukvårdare. Det lät väldigt intressant, säger Emma som den här vårterminen tog studenten från Vård- och omsorgsprogrammet med inriktning på räddningstjänst.

MÖTE MED PSYKOLOGEN

MÖNSTRINGSDAGEN BÖRJAR för Emmas del med ett inskrivningsprov. Där mäts olika typer av begåvningar som logiskt tänkande, ordförståelse och annat. Som frivillig lämnar Emma också över ett CV och ett personligt brev direkt vid inskrivningen så att psykologen får ett underlag till den kommande intervjun. Efter inskrivningsprovet blev det dags att träffa psykologen.

Hur var det att möta honom?

– Nervöst. Jag hade hört att

det skulle vara lätt att falla på det här samtalet, så jag ville inte formulera mig fel. Men det gick bra. Vi pratade om min bakgrund, skolgång, hur jag är socialt och mina tankar om Försvaret, säger Emma.

Efter psykologintervjun väntar lunch och en intensiv eftermiddag fylld med styrketest, fysprov, läkarundersökning och andra hälsokontroller.

I provningslokalerna den här aprilmorgonen finns ytterligare 30–40 ungdomar. Sedan värnplikten återaktiverades 2017 har andelen ungdomar som kallats till mönstring stigit. I fjol kallades ca 6 000 pliktade ungdomar till mönstring. Av dessa har ca 3 000 placerats ut på förbanden. Beställningen från Försvarsmakten låg på 4200 individer, överskjutande del utgörs av frivilliga. Under hösten 2018 och första kvartalet 2019 kallas 11 000 ungdomar födda 2000 till mönstring. De som väljs ut börjar sin utbildning 2019.

Lars Svensson jobbar som inskrivningshandläggare för Rekryteringsmyndigheten och

PLIKTEN

Dragkampen!
Isokaitesten mäter
muskelstyrkan
och är riktigt
utmanande.

”Det är inget vanligt jobb att vara i Försvarsmakten. Här får du utveckla dig själv hela tiden. Det finns en attraktion i det.”

är en av dem som tar emot ungdomarna på kontoret i Värthamnen. I hans jobb ingår att ta ett avslutande samtal med de godkända kandidaterna och försöka matcha dem till lämpliga befattningar och förband.

Vilken befattning är mest populära tjänsten?

– Haha. Det är nog ”Sniperpilotjägare” om tjänsten fanns, säger han. Det verkar fortfarande återspegla alla pojkars dröm.

Vilken är den största utmaningen för de mönstrande?

– Det varierar. För tjejerna är det svåraste momenten där muskulaturen testas. Det har att göra med hur vi är skapta, säger Lars Svensson.

Men en sak är säker. Det görs inga avsteg från Försvars-

maktens kravprofil för de olika befattningarna. Klarar man inte kraven placeras man inte. I det gamla värnpliktssystemet fanns generellt plats för alla i organisationen.

”VADÅ PLIKT?”

RENT ALLMÄNT MÄRKER personalen på Rekryteringsmyndigheten en viss vilshenhet bland de sökande. Vad innebär det att mönstra och göra militärtjänst? Till viss del kan det förklaras med att värnplikten gjordes vilande 2010. Allt färre har system eller bekanta som har gjort värnplikten och kan berätta om utbildningen.

– Millenniegenerationen har dessutom svårt att förstå vad begreppet plikt innebär, berättar Lars Svensson. Det är inte ovanligt att ungdomar som

kallats till mönstring vägrar genomföra testerna.

– Jag brukar råda dem att fullfölja mönstringen när de ändå är här. Det är inte bra att de går hem, det kan leda till dagsböter och andra tråkigheter, säger han.

När vi träffar Emma senare på eftermiddagen har hon genomfört alla prov. Hon är godkänd och ska nu träffa inskrivningshandläggaren Lars Svensson för ett samtal om hennes önskemål och eventuella placering på ett förband. Som frivillig sökande har hon i det här läget fortfarande rätt att tacka nej till militärtjänst.

Emma har bra resultat, men inte tillräckligt höga för att klara kravet till drömbefattning Flygbassäkerhetssoldat. Extra besviken är hon på cyklingen

Avslutande samtal. Emma och inskrivningshandläggaren Lars Svensson diskuterar olika befattningar.

där hon bara var några sekunder från att klara en högre nivå. Därför får hon möjlighet att återkomma vid ett senare tillfälle och göra om cykeltesten.

Under samtalet erbjuder Lars Svensson andra alternativ och han och Emma resonerar om olika möjligheter. Kan artillerisoldat på A9 i Boden vara något? Strilsoldat i Uppsala? Ska hon vänta till nästa år och chansa att nya tjänster finns tillgängliga?

FÖRSVARET ATTRAHERAR

EMMA BESTÄMMER SIG för att åka hem och fundera på saken. Troligen tar hon paus och söker på nytt nästa år. Men att hennes framtid finns i Försvarsmakten är hon säker på.

– Det är inget vanligt jobb att vara i Försvarsmakten. Här får

du utveckla dig själv hela tiden. Jag brinner för Räddningstjänst och Försvarsmakten är som blåljusverksamheten men ännu mer. Det finns en attraktion i det.

Handlar det om att göra en insats för landet?

– Ja, att få göra sin del. Och även om det är en liten del så har jag i alla fall gjort något, säger Emma. ◀

EMMA KARLSSON

Ålder: 19 år.

Bor: Borlänge.

Utbildning: Examen från Vård- och omsorgsprogrammet med inriktning på räddningstjänst.

Militär bakgrund: Hemvärnets ungdomsverksamhet.

Aktuell: Mönstrar som frivillig.

SOMMARENS ALLA INRYCKNINGAR

- **I19/Arméns Jägarbataljon**, Arvidsjaur. Inryckning: v 24 (11-15 juni). GSS (11 mån)
- **A9**, Boden. Inryckning: v 26 (25-29 juni). GSS, Vpl (11 mån)
- **I19**, Boden. Inryckning: v 26 (25-29 juni) GSS, Vpl (11 mån)
- **LG**, Kungsängen. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **LedR**, Enköping. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **K3**, Karlsborg. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **Träng R**, Skövde. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **Fömed C**, Göteborg. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl, Hags (11-4 mån)
- **Lv 6**, Halmstad. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **FMTS**, Halmstad. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **P4**, Skövde. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **Ing 2**, Eksjö. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **P7**, Revingshed. Inryckning: v 30 (23-27 juli) GSS, Vpl (11 mån)
- **I19**, Umeå. Inryckning: v 31 (30 juli-3 augusti) Vpl, Hags (4 mån)
- **I19/FJG**, Östersund. Inryckning: v 31 (30 juli-3 augusti) Vpl, Hags (4 mån)
- **I19**, Härnösand. Inryckning: v 31 (30 juli-3 augusti) Vpl, Hags (4 mån)
- **LG**, Kungsängen. Inryckning: v 31 (30 juli-3 augusti) Vpl, Hags (4 mån)
- **K3/ÖVG**, Villingsberg. Inryckning: v 31 (30 juli-3 augusti) Vpl, Hags (4 mån).

Sammanfattning: GSS: Gruppbefäl, soldater och sjömän. Ca 600 st.
Hags: Hemvärnsavtal gruppbefäl och soldater. Ca 150 st. **Vpl:** Pliktbefattningar. Ca 1200 st.

"BEMÖT DE NYA REKRYTERNA MED RESPEKT!"

De nyinryckta soldaterna är våra framtida medarbetare, säger överstelöjtnant Anders Åkermark, på rekryteringssektionen. Vi bad honom om tips hur förbandcheferna bäst tar emot rekryterna.

Snart ansluter de nya rekryterna till sina förband. Hur ska Försvarsmakten på bästa sätt ta hand om dem?

– De ska bemötas som de potentiella framtida medarbetare de är - precis som vi själva skulle vilja bli bemötta på en ny arbetsplats. Frivilligheten de senaste åren har verkligen utvecklat Försvarsmakten som arbetsgivare, den synen på framtidens kolleger får inte försvinna i och med att vi nu har återinfört plikten vid sidan om frivilligheten.

Finns det ett gemensamt sätt att välkomna de nya rekryterna eller kommer det att skilja sig åt

beroende på förband?

– Det gemensamma är att alla förband ska följa de reglerna som finns. Exempelvis de utbildningssteg och den belastningstrappa som finns. Ingen rekryt förväntas exempelvis att bära full utrustning från dag ett, det är något som byggs upp över tid. I övrigt kan det nog skilja en del i hur man tar emot rekryterna, beroende på förband.

Det är nästan tio år sedan Försvarsmakten tog emot värnpliktiga. Är förväntningarna annorlunda hos dem som kommer in via plikt än de som gjort det frivilligt?

– Alla som rycker in gör det med någon grad av motivation att söka sig till Försvarsmakten. Antingen har de sökt frivilligt eller så har de via urvalsfaktorer bedömts vara lämplig för att mönstra. Rekryteringsmyndigheten gör därefter nästa selektering, ser till att de som kommer till oss både vill och är lämpliga för det. Det är så få

Anders Åkermark, erfaren rekryteringsexpert.

som rycker in att alla måste vara rätt från början.

Samhället har förändrats en hel del på dessa tio år. Har office-rarna som ska ta emot rekryterna utbildats på något vis?

– Ja, vi har haft konferenser, seminarier och utbildat de som ska ta emot rekryter på varje förband om vad återinförandet av plikten innebär. Det är av

Första uppställningen. Här finns att göra.

Grejorna hämtas ut.

yttersta vikt att alla förstår att det inte är den gamla värnplikten som införs igen. Försvarsmakten har gjort en stor resa från, som när jag var ung rekryt, ibland rå jargong och ren pennalism, till att bemöta varandra korrekt och efter vår gemensamma uppförandekod. Man kan på många sätt säga att vi kommer att få ett konkret

Sedan tror jag att information är nyckeln till ett bra bemötande. De generationer som kommer till oss från och med nu är vana att löpande få veta vad som är på gång. Det är inte bara via mobiler, appar och paddor utan överhuvudtaget. De vill ha ständig uppdatering i det dagliga livet.

litet svårt att förstå innebörden av ordet skyldigheter, där är vi den bästa skola som finns att få för att förklara varför det är viktigt – och självklart.

Kommer rekryteringssektionen följa upp hur de nya rekryterna trivs i Försvarsmakten?

– Ja, vi gör uppföljningar vid alla förband under utbildningen

”Med bra utbildning som ger självförtroende kan effektiva krigsförband skapas.”

kvitto av årets rekryter på om den resan har nått hela vägen ut i verksamheten.

Hur skulle du vilja att de nya värnpliktiga bemöts på sitt förband?

– Det är viktigt att befälmen möter de nya rekryterna med ett stödjande förhållningssätt och respekt. De måste skapa en bra och trygg utbildningssituation som gör att så många som möjligt kan fullfölja sin utbildning. Med bra utbildning som ger självförtroende kan effektiva krigsförband skapas.

Vad vill du att de ska känna efter sin första tid på förbandet?

– Att Försvarsmakten inte förutsätter att de ska kunna allt från dag ett. Som rekryt byggs man upp genom utbildning varje dag, blir en del av laget på ett bra och beprövat sätt.

Vad gör Försvarsmakten för att få millenniegenerationen att trivas?

– Vår utveckling som arbetsgivare inleddes för tio år sedan och den resan ska vi jobba vidare med. Man brukar säga att millenniegenerationen har

tillsammans med Militärhögskolan Halmstad, främst i syfte att stödja förbanden. Rekryterna får även fylla i avgångsenkäter via Demoskop när de avslutar utbildningen, oavsett om de avbryter i förtid eller slutför den. Där finns alla möjligheter att ge fritextsvar på hur man upplever sig ha blivit bemött. Samtliga svar sammanställs och delges respektive förband. ◀

*Text Erica Dahlquist/
LEDS KOMM Foto Mikael
Johansson/Skaraborgs
regemente*

Till förläggningen!

TILLBAKA TILL HELVETET

De svenska soldaterna anlände till en brutal krigszon i Bosnien med FN-mandatet att tvinga fram fred. Det var för 25 år sedan. I dag hyllas deras insatser av människorna i staden Vares och byn Stupni Do.

Text Bibi Hügström Foto Lars Dareberg.

Vackra vyer, skakande minnen. Joakim Gustavsson tillbaka på berget Milankovic där svenskarna hade ett OP. Uppgiften var att övervaka och styra konvojerna mellan kuststaden Split i Kroatien och städerna i norra Bosnien.

HÖSTEN 1993 HADE kriget i Bosnien-Hercegovina pågått i över ett år. Etnisk rensning, massakrer, ett mänskligt lidande som Europa inte sett sedan andra världskriget.

I den bosniska gruvstaden Vares placerades det 8:e skånska pansarskyttekompaniet från PB 8 i Hässleholm, i ett gammalt sågverk.

Gröna militärtält restes inne i sågverket, värmen bestod av små värmare. Soldaterna sov i sovsäckar på tältsängar, endast två utedass fanns under lång tid. Maten soldaterna åt var så kallade rations, alltså mat de hade med sig i sina vagnar. Livsmedel och andra förnödenheter fördröjdes av serbisk obstruktion, FN ville visa "god vilja" genom att försöka få in den svenska bataljonen med tillbehör via Serbien in i Bosnien. Ett misstag visade det sig. I stort sett fördröjdes allt.

I starten besköts sågverket dagligen, så en huvuduppgift blev att bygga värn. Det var en dramatisk tid för svenskarna i FN-bataljonen BA01. Under ledning av bataljonchefen överste Ulf Henricsson skulle svenskarnas resoluta uppträdande bli internationellt uppmärksammat.

Nu 25 år senare är allt som återstår av sågverket i Vares en betong- och tegelplatta och även lite av den rakbladsvassa taggtråden, så kallad concertina, som fanns i omgivningarna. Och det var just avsaknaden av något gripbart som fick Stig-Inge Blennow från Lomma att vilja göra något.

Han och Peter Nilsson från Malmö gjorde en "nöjestripp" för två år sedan ner till gamla området där de då var FN-soldater.

– Allting var så vackert på den resan i jämförelse med det fula vi såg under kriget, säger

Stig-Inge Blennow.

Dåvarande soldaten Blennow är i dag produkt- och marketingchef på Mercedes Benz Truck. Peter Nilsson är kvar i Försvarsmakten, jobbar idag på Högkvarteret med överstelöjtnants grad.

– När jag kom hem från den resan väcktes tanken på att resa en minnessten, säger Stig-Inge

det och Svenska Soldathemsförbundet bidragit, liksom många enskilda.

Den 8 maj blev Stig-Inge Blennows dröm sann, minnesstenen restes vid det som var gaten till campen i närvaro av Vares borgmästare Zdravko Marosevic. Han önskade att de soldater som var närvarande skulle bära den blå FN-baskern.

rosevic svarade med att säga att den svåra tiden är en del av stadens historia.

– Och ni vet vad folket fick genomlida så därför tackar invånarna i Vares er för allt ni gjorde.

Att resa minnesstenen var ett delmål i resan, på programmet stod även besök på olika platser med stor betydelse. En sådan var byn Stupni Do, inte långt från Vares. Byn blev platsen för en av den grymma konflikten många krigsförbrytelser.

Den 23 oktober 1993 anfalls byn av ett gäng kroatiska gangstrar.

– De kom till våra hus och tog oss som fångar, män, kvinnor och barn. Två av flickorna blev våldtagna inför sina föräldrars ögon, de blev slagna och sparkade. En pappa mördades framför oss andra liksom ett annat par.

Den som berättar är Adisa Likic, då 16 år gammal. Hon berättar genom tolken Emina Likic, en ung släkting.

Gangstergänget spärrade sedan in en grupp på tolv personer, däribland Adisa, i ett

”Två av flickorna blev våldtagna inför sina föräldrars ögon, de blev slagna och sparkade. En pappa mördades framför oss andra liksom ett annat par.”

Blennow.

Men en minnessten är inte gratis, än mindre att frakta ner den över 200 mil från Malmö.

Pengainsamlingen startade.

– Även om jag inte hade fått in hela summan hade jag gjort det ändå. Då hade jag betalat själv, säger Blennow.

Men pengar kom in, bland annat har både Veteranförbun-

Och visst togs baskrarna på, de flesta mer grå än blå, någon drog åt turkost.

Dåvarande kompanichefen Håkan Birger från Malmö höll ett kort tal.

–Det är med tillfredsställelse vi reser minnesstenen. De sex månader vi tillbringade här är en viktig del av våra liv, sa han.

Borgmästare Zdravko Ma-

TIPS TILL VETERANER STIG-INGE BLENNOWS RÅD INFÖR HEMKOMSTEN

Stig-Inge Blennow som ung pansarskyttesoldat 1993.

>>> Våga visa känslor.

Öppna ventilen och erkänn att du ha varit med om svåra saker som berör dig. Sätt ord på känslorna. Var inte rädd för att gråta.

>>> Lägg ner macho-

stilen. Du kommer märka att fler vill lyssna på dig om du öppnar dig och berättar ärligt om dina upplevelser. Få tycker det är intressant att höra en tuffing som berättar actionshistorier.

>>> Älta inte gamla

minnen. Gå vidare i livet. Det är inte samma sak som att förtränga eller glömma vad du varit med om. Tvärtom är dina upplevelser utvecklande. Men fastna inte i det förgångna.

>>> Gå med i en Facebookgrupp.

Det kan vara ett utmärkt sätt att dela med sig av bilder och berättelser. För många är det lättare att skriva ner sina känslor än att prata om dem.

Kompanichefen Håkan Birger hälsar på Adisa Likic som överlevde massakern i Stupni Do i oktober 1993. I bakgrunden Magnus Enström, Magnus Enström och Peder Öhlund. NEDAN: En plats med dramatik. Här träffades Stig-Inge Blennows pansarbandvagn av en raket. Fem svenskar skadades. Nu sätter Stig-Inge och veteranen Peter Kaspersson upp en minnessten.

På väg till minnesplatsen i Stupni Do. FN-svenskarna från 8:e kompaniet, anförda av Joakim Bom, vill hedra offren för mas-sakern. I byn hittades 38 döda, senare påträffades ytterligare sju offer.

"Folket i Vares tackar er för allt ni gjorde. Vi kommer göra allt för att skydda minnesstenen", sa Zdravko Marosevic till FN-veteranerna. Här tackar han Stig-Inge Blennow.

grannhus och tände eld på det.

De lyckades slå sig ut genom en bakdörr och försökte sedan gömma sig med andra bybor på flykt.

– Vi gömde oss i skogen i två dagar och nätter, det var kallt och blött och vi hade ingenting med oss. Några fick hjälp av de svenska soldaterna som letade efter överlevande men jag stannade kvar ytterligare ett dygn för att hitta fler, berättar Adisa.

Hon och ytterligare en ung flicka våldtogs innan de räddades av de svenska FN-soldaterna som lyckades ta sig in i byn fyra dagar efter massakern. I dag bor hon med man och två barn här i byn igen.

– Från början var det svårt att komma tillbaka särskilt för kvinnor som hade blivit våldtagna. Vi sågs inte med blida ögon här, berättar hon.

I dag är Stupni Do en liten sömnig bergsby. För att hedra offren för massakern, 38 döda, lägger de svenska soldaterna ner en blombukett vid minnesmärket mitt i byn.

En huvuduppgift för solda-

”Att komma tillbaka hit är det bästa med hela resan som knyter ihop säcken på något vis. Framför allt är det så skönt att se att folk har gått vidare.”

JOAKIM GUSTAVSSON, HELSINGBORG

terna då var att säkra humanitära transporter, bland annat livsmedel, från Split i Kroatien mot norra Bosnien, däribland staden Tuzla. En kvarts miljon människor var beroende av dessa transporter för sin överlevnad.

De vanliga vägarna låg i stridslinjerna och därför måste nya vägar upprättas, bland annat via berget Milankovici, över tusen meter högt.

På toppen hade kompaniet ett OP för att kunna styra konvojerna på väg norrut och söderut. Vägen var glashal och smal och kantades av stup.

I Stig-Inge Blennows pimpade

jeep åker en del av gruppen tillbaka igen på samma väg som idag snarare är en kostig. Uppe på toppen är utsikten vidunderligt försommarsvacker, att jämföra med det vinterlandskap som då rådde.

– Fy fan var vackert det är här, utbrister Joakim Gustavsson från Helsingborg.

Han var sjukvårdare då och en av dem som tillbringade mycket tid här uppe.

– Att komma tillbaka hit är det bästa med hela resan som knyter ihop säcken på något vis. Framför allt är det så skönt att se att folk har gått vidare, säger han. ◀

BITTERT INBÖRDESKRIG KORT BAKGRUND TILL FN-MISSIONEN BA01

Nittionhundranitioti två bröt kriget ut i Bosnien-Hercegovina efter en folkomröstning om självständighet. Bosniaker och kroater röstade ja. Serberna svarade med att utropa sin utbrytarstat Republika Srpska.

1993 ställde Sverige upp med 880 soldater under FN:s tyngsta paragraf, peace enforcement (fredsframtvängande)

BA01, som bataljonen döptes till, klarade

sig undan dödsolyckor men soldater skadades av minor och robotbeskjutningar. Omvärlden kallade den "The lucky battalion".

Våren 1994 var deras uppdrag klart och de följdes av ytterligare elva svenska bataljoner.

Mer än 100 000 människor beräknas ha dött i kriget.

Kroatien lämnade 2003 ut Ivica Rajic till krigsförbrytartribunalen i Haag. Han dömdes till tolv års fängelse, bland annat efter vittnesmål

från Ulf Henricsson och Håkan Birger.

Bibi Häggström var 1993 försvarsreporter på Sydsvenska Dagbladet. Hon följde under tre veckor 8:e kom-

paniets umbäranden på plats i Vares med omgivning, i Sarajevo och på Igmanberget. Hon kom att etablera ett livslångt engagemang för förbandet och många av soldaterna.

Uppställning utanför 8:e kompaniets camp i Vares inför avtäckningen vid minnesstenen. Från vänster Magnus Enström, Peder Öhlund, Magnus Ernström, Joakim Gustavsson, Peter Kaspersson, Gunilla Sundin då Forsgren, Peter Nilsson, Peter Mellgren, Stig-Inge Blennow och Håkan Birger.

Kyrkogården i Stupni Do där alla de döda från massakern och kriget ligger begravda. Soldater och militärpolis från 8:e kompaniet fann först 38 döda, sedan ytterligare sju döda.

"DET GÅR INTE EN DAG UTAN ATT JAG TÄNKER TILLBAKA PÅ DEN TIDEN"

Sergeant Peter Nilsson hamnade mitt i kriget

SERGEANT PETER Åkerlund är i dag kvartermästare på Sjöinformatiionskompaniet, Muskö. År 1993 var han 26 år och tog chansen att ansluta till BA01 när en vakans uppstod. Då var han redan FN-veteran med två missioner från Libanon i bagaget.

Här blev han pansarskyttegruppchef på 8:e kompaniet, Nordbat. Direkt vid ankomsten till Varés insåg de att kompaniet hamnat i en brutal krigszon. Det pågick eldstrider i omgivningarna, det ryktades om övergrepp och massakrer på civila, stämningen var hotfull. Kompaniet inkvarterades i ett gammalt sågverk, de byggde värn och levde på konserver de fått med sig i sina pansarvagnar, samt löksoppa. Lök var det enda som fanns att köpa på platsen. De fick dagligen hantera och avvärja livsfarliga incidenter.

Vilket är ditt starkaste minne från den här tiden?

– En händelse där Vlasko, en serbisk chetnik och förbrytare, och hans styrkor hade omringat oss i byn Dastansko. Vi hade undsatt ett OP och satt nu mitt i smeten. De krävde att vi skulle

Åkerlunds pansarskyttegrupp vid Tuzlas flygplats. FN lyckades under en tid öppna den viktiga försörjningskanalen. NEDAN: Peter Åkerlund på Igmanberget utanför Sarajevo.

ge oss och överlämna våra vapen. Vi vägrade. Situationen eskalerade. Vi grävde ner oss och gjorde oss klar för vår sista strid. Samtidigt omringade FN-styrkor, bland annat svenska och fransmän, serberna. Natoplan gjorde överflygningar. Nervkriget pågick i närmare ett dygn. I samband med den här incidenten tillfångatogs tre svenska FN-soldater som utsattes för skenavrättningar.

Har du några besvär efter dina upplevelser i Bosnien?

– Nej, inte egentligen. Fast det går inte en dag utan att jag tänker tillbaka på den tiden. Jag funderar på saker som hände, beslut jag fattade. Kunde jag ha gjort något annorlunda? ◀

Text **Fredrik Helmertz/LEDS**
KOMM

KLARAR D

Försvarsmakten behöver vältränade soldater för att klara sina krigsuppgifter. Vi följde Militärhögskolan Karlberg när de testade sina medarbetare.

SLOTET AV APRIL genomförde Militärhögskolan Karlberg personalutbildning i hjärt-lungräddning, krigsplacement/mobilisering och trafiksäkerhet och brandutbildning. Det skedde även ett omtag när det gäller Försvarsmaktens fysiska standard (FM FysS) kopplat till Försvarsmaktens strategiska inriktning (FMSI) och den inriktning som nu finns kring bland annat operativ förmåga.

– Vi behöver ett tydligare fokus på den fysiska träningens betydelse och möjligheter säger Kommendör Anna-Karin Broth, chef på Militärhögskolan Karlberg. Synsättet på fysisk träning behöver gå från att vara en möjlighet till att det faktiskt är en arbetsuppgift som vi alla ska avsätta 3 timmar i veckan till.

– Målet med utbildningen är att förtydliga vilka krav vi har på Militärhögskolan Karlberg kopplat till att vi sedan 2015 är ett krigsförband. Det handlar om att ställa krav i linjen. Chefen måste skapa förutsättningar för att personal ska kunna träna, men den enskilda medarbetaren har också ett eget ansvar. Tydligare uppföljning krävs i framtiden, berättar hon.

MEDARBETARNA FÅR STÖD

EN ENKÄT HAR genomförts med samtliga anställda för att ta reda på hur tiden för träning används samt vilket stöd medarbetarna behöver.

” Jag blev positivt överraskad att det kändes så pass bra, eftersom jag tränar väldigt lite kondition. Jag lägger mest tid på styrketräning. ”

– När vi får resultatet ska möten med respektive enhetschef bokas in, där behov och önskemål kan lyftas, säger Johanna Sjöberg, friskvårdsledare vid skolan. Efter det kan vi skraddarsy aktiviteter och insatser för att matcha behoven.

Karolina Andersson, LPLE och Peter Svensson FMUE har precis genomfört Försvarsmaktens beptest, hur var det?

– Jobbigt, men det kändes bättre än väntat. Det finns helt klart en utvecklingspotential, även om jag klarade den nivå jag ville (6.3 mot 5.7). Känns även skönt att ha ett måttvärde för framtiden att utgå ifrån. Om jag bara springer fem km så är det svårt att veta om man blivit bättre, säger Karolina Andersson.

– Jag blev positivt överraskad att det kändes så pass bra,

U KRAVEN?

Beeptester är ett bra verktyg för att nå krigsduglighet. (Arkivbild)

FOTO MATS CARLSSON/FÖRSVARSMAKTEN

eftersom jag tränar väldigt lite kondition. Jag lägger mest tid på styrketräning, säger Peter Svensson. Jag klarade nivå 7.3 utan att pressa mig fullt ut och siktade på GMU-nivån på 7.8. Med lite mer fokus på konditionsträning i framtiden så ska nivå 8.0 inte vara något större problem. ◀

Johanna Sjöberg.

DÄRFÖR ÄR VÄLTRÄNAD PERSONAL ETT KRAV

»» Försvarsmaktens Strategiska inriktning (FMSI) beskriver hur Försvarsmakten ska möta och anpassa sig till det förändrade läget i närområdet kopplat till ett ökat behov av tillgänglighet gällande både material och personal, berättar major **Magnus Gadefors** på MHS K.

»» Det innebär bland annat att alla krigsförband ska vara tillgängliga inom sex månader. Förutom att ha koll på ordinarie krigsförbandsuppgifter, måste även den operativa förmågan

ur ett fysiskt perspektiv vara på plats. Kanske måste den fysiska aspekten vara på plats redan innan beredskapstiden startas, eftersom det under dessa sex månader är en mängd andra insatser som oftast prioriteras före fysträning.

»» Därför måste den fysträningen i framtiden tydligare anpassas till de befättningsrelaterade krav som finns. En soldat som ska gå till fots korta sträckor, och bära tungt, kanske behöver fokusera mer på att bli stark och explosiv, snarare än att ha en uthållighet över längre tid.

TILL SIST

KUNGENS TROGNASTE SOLDAT

Sergeant Tomas Svensson sätter rekord med 300 högvaktsdygn. Och han har inte tröttnat ännu.

DU SKA TYCKA OM och mentalt kunna hantera rutintjänst, vara bra på att koppla bort det som sänker din koncentrationsförmåga och ha viss fallenhet för att hantera

inte bara på post, högvakten är ett varierande jobb. Men visst ska du ha förmågan att följa rutiner under en längre tid utan att göra avkall på prestationen, annars trivs man nog inte med detta i längden. Det är definitivt inte en tjänst som passar alla, det har jag både sett och upplevt.

Det gör däremot Tomas, han har nu avverkat 300 högvaktsdygn. Det är flest antal dygn i

både privata och jobbmässiga saker, men det varierar från person till person.

Om du aspirerar på Tomas rekord bör du också klara av att ha nyfikna turister i din närhet. Det gäller att hantera allt från frågor till närgångna selfies. De allra flesta är respektfulla, men det finns även de som är påträngande.

– Högvakten är de mest fotograferade soldaterna i Försvarsmakten. Jag vet inte hur många hundra semesteralbum jag kan finnas med i, säger Tomas Svensson. Vi brukar säga

Tårta och diplom. Tomas uppvaktades av sina chefer efter det 300:e vaktpasset.

nyfikna turister. Då kan du ta upp kampen med Tomas Svensson, sergeant vid Livgardets Livbataljon – i dag rekordhållare i flest högvaktsdygn vid kungliga slottet.

– Mitt nästa mål är 365 dagar, ett år av högvaktsdygn, säger Tomas Svensson.

Han har hunnit med en hel del under sina år på Livbataljonen sedan förbandet startades i sin nuvarande form 2011. Att det blev Livbataljonen och högvakt beskriver Tomas Svensson som ett av sina bättre beslut.

–Jag trivs med den rutintjänst som högvakten innebär. Vi står

Försvarsmaktens moderna historia. För detta har han firats av både överordnade och kolleger. De allra närmaste bjöds på tårta för att fira.

Vilka egenskaper behövs för slå ditt rekord?

– Det är bra att kunna koppla bort det som sker runt omkring dig när du står på ditt tvåtimmarspass. Jag brukar tänka på

att turisterna ser oss lite som seriefigurer, att vi står där som prydnad. Men Livbataljonen är det insatsförband som ska stärka skyddet av Stockholm vid kris och krig. Därutöver tillkommer den skarpa bevakningsuppgiften vid de kungliga slotten. ◀

Text **Erica Dahlquist/LEDS KOMM**
Foto **Astrid Amtén/ComCam**

Rekordsoldaten
Tomas Svensson,
Livgardet. "Det finns
tillfällen då det är
ganska komiskt med
vad turisterna gör
framför posterna. De
verkar glömma bort
att vi är tänkande
människor som
förstår vad de säger",
berättar han.

TOPPJOBBS PÅ GRÖNLAND

SERGEANT OSCAR Silvergran fick i månads-skiftet februari-mars en något ovanligt kommandering – tre veckor som instruktör för danska arktiska Siriuspatrullen.

Nordöstra Grönland är helt obebott och till stora delar också utforskat. Bergsmassiven i det som kallas Stauningsalperna sträcker sig upp mot 3 000 meter. Hit förlades utbildningen för en ny enhet i Siriuspatrullen, en enhet som ska ha inriktning på spanings- och räddningsuppdrag, och kunna leda och guida andra förband. Därför hade man vänt sig till bergsplutonen vid Arméns jägarbataljon för att ta del av erfarenhet om hur man tar sig fram i alpin terräng och över glaciärer.

– Det ökade militära intresset för den arktiska regionen har skapat ett större behov för

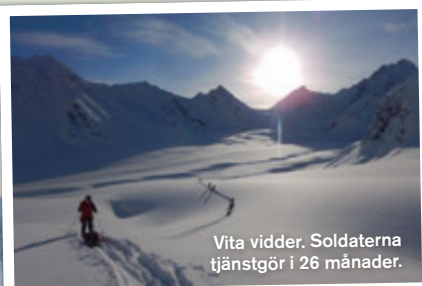
danskarna att visa närvaro och hävda territorium på Grönland. Därför har man skapat en ny grupp som ska kunna röra sig i bergsterräng. Men konceptet är nytt, enheten håller på att byggas upp och utrustas, säger **Oscar Silvergran**.

Blivande bergsexperten. Danskarna lär sig alpin kunskap.

Enheten skulle utbildas i glaciärfärd, lavinsäkerhet, klättring och räddning. Under övningen skulle man också rekognoscera en del passövergångar för framtiden i

områden där ingen annan satt sin fot innan, åtminstone inte vintertid. De första dagarna var man i närheten av stationen i

Vita vidder. Soldaterna tjänstgör i 26 månader.

Mestersvig för att testa utrustning och träna repteknik. Sedan var det dags för en tiodagars tur på skidor inåt landet genom Stauningsalperna.

– Det var väldigt mycket snö, men vi hade tur med vädret, ett högttryck hade lagt sig över Grönland, så dagtid var det behagliga 25 minus och natttid runt minus 35, säger Oscar

UNGA REKRYTER VILL SOVA HEMMA

DEN BELGISKA ARMÉN överväger att låta rekryterna sova hemma under utbildningen. Skälet är att den åldrande armén måste bli mer attraktiv för

millenniegenerationen, säger **Alex Claesen** vid belgiska Försvarsdepartementet till Guardian. Sova-hemma-förslaget är ett led i att göra omställningen mindre brutal för ungdomarna.

En belgisk före detta fallskärmsjägare och veteran dömer ut idén:

– Du åker inte till en krigszon med soldater som längtar hem till mamma, säger han. ◀

Borta bra men hemma bäst.

SIFFRAN

50

bäst fyller Försvarets materielverk (FMV) i år. Vi gratulerar myndigheten som sedan starten 1968 levererat varor och tjänster till Försvarsmakten. Detta år samlades de olika försvarsgrenarnas materialförvaltningar i en och samma organisation.

Frostbiten. Oscar Silvergran utbildade danska flottans hundslädeenhet, Siriuspatrullen.

Silvergran.

Sex stycken passövergångar hann man kartlägga, två bergstoppar bestogs, och det blev ungefär 80 kilometers skidmarsch.

– Det finns mycket att lära av Siriusmännen, deras erfarenhet av arktiskt klimat till exempel, men de har också mycket att lära av oss. Den nya enheten närmar sig den roll som bergsplutonen har och det finns mycket att hämta i framtida samarbeten, säger Oscar Silvergran. ◀

Text **Johan Lundgren/LEDS KOMM**

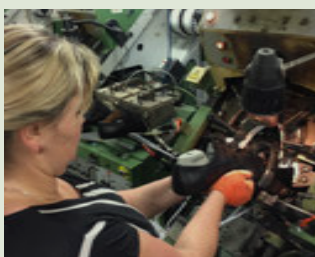
Foto **Oscar Silvergran/Ajb**

PROMENADSEGER FÖR ESTLAND

BÖRJAR DINA GAMLA lågskor kännas slitna efter lång tjänstgöring i kanslibyggnader och korridorer? Lugn, räddningen är på väg.

Produktionen av nya lågskor har startat i Estland efter en lång och noggrann upphandling av FMV. Skorna finns i svart och vitt och en särskild damsko har tagits fram.

Totalt har Försvaret beställt 5 040 par det första året. Leverans till Försvarmaktens centrallager i maj. ◀

Nya snyggskor på väg!

FÖRSVARET SPRANG TILL MÜNCHEN

Försvarets fotfolk dominerade Göteborgsvarvet.

FÖRSVARSMAKTEN STOD för en mäktig manifestation under årets upplaga av Göteborgsvarvet. Omkring 700 löpsugna medarbetare samlades till gemensam start inför den 21 kilometer långa distansen.

HR-centrum och Försvarsmedicincentrum hade fixat ett förnämligt basläger med tält, sjukvårdspersonal, mat och annan service. Loppet var också det officiella Försvarsmaktmästerskapet

i halvmaraton och segrare i herrklassen blev **Anders Magnusson**, FM Log med tiden 1:13:44. Damklassen vanns av **Jonna Hedbys** MHS Karlberg på tiden 1:22:52. Totalt delades 42 medaljer ut i en mängd olika klasser.

När dagen var över hade Försvarsmaktens medarbetare sammanlagt löpt mer än 1450 mil. Det motsvarar ungefär sträckan Göteborg-München. Nästa år når vi Milano. Snyggt jobbat alla! ◀

SMART SAGT

"Den främsta egenskapen för en ledare är optimism. Hur känner sig din medarbetare efter ett möte med dig? Känner sig medarbetaren upplyft? Om inte, så är du inte en ledare."

Bernard Law Montgomery, brittisk fältmarskalk

JÄMSTÄLLDHET ÖKAR FÖRSVARSMAKTENS EFFEKT

FÖR ÖKAD OPERATIV effekt är en mer jämställd Försvarsmakt en förutsättning. Kapten Frida Linehagen, plutonchef vid Sjöstrids-skolan forskar om jämställdhet i Försvarsmakten. Här är hennes förslag för att utveckla jämställdhetsarbetet:

» Satsa på jämställdhet.

Vill Försvarsmakten ha en mer jämställd organisation behöver vi sätta det högre upp på dagordningen. Låt likabehandlingspersonen vid förbandet vara en egen befattning så att arbetet inte tillåts hamna i skymundan.

» Jämställdhet är ingen kvinnofråga. Att arbeta för en mer jämställd organisation är ett delat ansvar och i en mansdominerad organisation är det viktigt att män tar större ansvar för att driva jämställdhetsfrågor.

» Skapa samtalsgrupper för män. Prata om hur det är att vara man i en mansdominerad organisation.

» Större civilkurage är nödvändigt. Huvuddelen av Försvarsmaktens män kränker inte sina kvinnliga kollegor, men alltför många väljer att sitta tysta när kränkningar pågår. När något händer i omgivningen är det var och ens ansvar att säga ifrån.

» Bryt tystnadskulturen. Gör

Frida Linehagen

FOTO: BEZAV NAHMOD/COMCAM

jämställdhet till en naturlig del av organisationen. I dag finns checklistor för beslutsfattande, jämställdhetsplaner, policies och listor att följa. Jämställdheten behöver inte fler dokument för att bli mer verklig. Ta chansen att prata om olika frågor i vardagen ur ett jämställdhetsperspektiv.

» Tillåt dig att se. Företrädelsevis män i Försvarsmakten vittnar om att de inte sett några trakasserier på grund av kön. Bevisligen finns det gott om exempel från organisationen. Ta del av dessa. Lyft exempel från ditt eget förband. Visa att det sker här och nu.

» Som chef har du ett stort ansvar. Alla anställda i Försvarsmakten har ansvar för att trakasserier inte sker. Som chef har du

ett ännu större ansvar i att vara ett föredöme, ha koll på dina åtaganden och att till exempel presentera jämställdhetsåtaganden på ett sätt som inte låter påtvingat.

» Jämställdhetsåtaganden får inte gå fel. Satsningar görs emellanåt i Försvarsmakten, vilket tas emot med blandad förtjusning av både kvinnor och män. När en sådan satsning görs måste den vara genomtänkt. Alltför många gånger har det gått snett och det håller inte! Jämställdhetsåtagandena är viktiga och lika viktigt är att de faller i god jord hos Försvarsmaktens anställda, annars undermineras omedvetet kvinnorna och jämställdhetsarbetet i Försvarsmakten.

Frida Linehagen

GE RESERVARE RABATT PÅ MOTIONSLOPP

FÖRSVARSMAKTENS ANSTÄLLDA får rabatterad anmälningsavgift till ett stort antal motionsevenemang, rabatten uppgår ungefär till 50 procent. Detta gäller dock bara "fast" personal och inte reservofficerare. Vi är nog många som gärna bär Försvarsmaktens färger och i start- och resultatlista tävlar för myndigheten.

Kostnaden för att även vi andra ska rabatteras måste vara

försumbar. Det man uppnår är ökad sammanhållning, känsla för arbetsgivaren och billig reklam.

Tomas Manke, Reservofficer
Försvarsmedicincentrum

SVAR: Hej Tomas. Vi önskar att de resurser som står till träning- och friskvårdsverksamhetens förfogande var dimensionerad för all Försvarsmaktspersonal. Vi hade i så fall kunnat bidra till att uppfylla Försvarsmaktens fysiska standard och bidra till myndighetens kommunikativa arbete.

I dag har Försvarsmaktens IF inte pengar som räcker för att ta hand om alla kategorier av medarbetare såsom tidvis anställda, hemvärnssoldater, reservofficerare och tjänstlediga.

För deltagande i lokala arrangemang svarar respektive organisationenhet.

Jan-Henrik Bäck, FMIF

SKRIV EN INSÄNDARE! Helst kort. Mejla till ff-red@mil.se innan den 28 juli.

Har du också en fråga om Försvarsmaktens uniformer, traditioner eller liknande? Ställ den till Förvaltare Patrik Laestadius. Mejla frågan till ff-red@mil.se så får du svaret i ett kommande nummer av Försvarets Forum.

Traditioner är försvarets paradgren.

FRÅGA: Hur leds traditionsvårdsarbetet i Försvarsmakten?

SVAR: Grunden för arbetet med frågorna ligger i ett antal lagar och förordningar som reglerar Försvarsmaktens ansvar och uppgifter att på ett övergripande plan vårda sitt kulturarv. Mer detaljerat innebär det att: delta i statsceremoniell verksamhet, avge saluter, bevaka statschefens residens, föra tretungad svensk flagga, bruka rikets vapen och att vårda statens konst. Försvarsmaktens arbetsordning delar upp dessa styrningar i områdena:

- » Statsceremoniell verksamhet, som leds av chefen för ledningsstaben.
- » Traditionsvård, som leds av chefen för produktionsledningen.

Vid Högkvarterets produktionsledningsstab bereder utbildningsavdelningen underlag till verksamhetsuppdrag för förbanden och att genom Försvarsmaktens traditionsofficer handlägga ärenden angående statsceremoniell verksamhet och traditionsvård.

Som stöd för myndighetens traditionsvårdsarbete finns Försvarets traditionsnämnd som är en statlig nämnd under kulturdepartementet med myndighetschefen för Statens Försvarshistoriska Museer som ordförande. Traditionsnämnden sammanträder regelbundet och bereder traditionsvårdfrågor som heraldik, tjänstetecken, förbandsstriditioner, fanor och standar. Nämnden lämnar råd till Försvarsmakten i dessa frågor.

FRÅGA: Vilka dokument bör jag känna till för att kunna läsa in mig på ämnet?

SVAR: De flesta känner till reglementet Uniformsbestämmelser (R Unibest 2015) och där framgår hur olika uniformspersedlar och tjänstetecken sätts ihop till uniform för olika förband, centrum och skolor samt de detaljbestämmelser som gäller för bärande, personlig puts och visst uppträdande i uniform. Det är viktigt att komma ihåg att Unibest är

grundläggande bestämmelser. För anpassning av klädseln i fält och till sjöss under olika miljöförhållanden så gäller de reglementen, manualer, handböcker och lokala instruktioner som berör aktuell verksamhet. Det är alltså skillnad på vad som gäller som tillåten kombination av persedlar i fältuniform 90 på kasernområde och ute i samhället. Vad som är olämpligt vid en lunchrast utanför militärt område kan vara helt normalt vid en rast vid skjutbanan. Som alltid gäller det att visa gott omdöme och som chef att styra upp klädseln efter den verksamhet som bedrivs.

Bestämmelser, råd och anvisningar för ceremonier, traditionsvård med mera framgår av reglementen och handböcker i serien Paradi som gavs ut under 2017 och i början på 2018. [Publikationerna återfinns i pdf-version på emilia](#) och kommer att ges ut i bokform med början under 2019.

PARADITLAR

- » **Genomförande av stats- och förbandsvisa ceremonier** (R Paradi 1).
- » **Bestämmelser för flaggning, fälttecken och heraldik** (R Paradi 2).
- » **Formellt uppträdande (exercis)** (R Paradi 3).
- » **Marina ceremonier** (H Paradi 4).
- » **Militärmusik med lista över förbandsmarscher med mera** (H Paradi 5).
- » **C produktionsledningens anvisningar för traditionsvård** (H Paradi 6).
- » **Saluttjänst** (R Paradi 7, instruktionsböcker för pjäser och ammunition samt lokala salutinstruktioner).
- » **Högvakt vid statschefens residens** (R Paradi 8 och aktuella garnisonsorder samt instruktioner).

KRÖNIKA

DÄRFÖR ÄR KONTANTER VÅRT BÄSTA FÖRSVAR

EFTER ETT TRETTIOÅRIGT uppehåll är det åter dags att återuppliva klassikern *Om kriget kommer*. En nybearbetad version har skickats till varje hushåll. Då det senast begav sig, när Berlinmuren fallit, trodde vi ett tag att historien var slut. Det fanns inga fler hot. Nu kom den eviga freden och vi kunde lägga ner försvar, civilförsvar och den ovan nämnda skriften på köpet.

Men historien fortsätter. Oroshärdar i omvärlden och maktambitioner från grannen i öster gör att säkerhetsläget i dag är ett helt annat. Ovanpå detta har vi nu globaliseringen och digitaliseringen som flätar ihop våra samhällen, på gott och ont. Det är effektivt, men globala organisationer med integrerade IT-system och information lagrad i olika molntjänster skapar också sårbarheter.

kontanter nödvändiga att bunkra i sådana lägen. Kontanter är ett betalningsmedel som fungerar oavsett politisk påverkan eller strömförsörjning. De är alltså en viktig backup om de elektroniska betalsystemen slutar fungera, eller för den delen om det inte längre går att ladda mobilen.

ALLT FLER FORSKARE och experter inser detta och varnar för faran med att avskaffa kontanterna utan någon backup. Men fortfarande har inte politikerna vaknat. Den pågående riksbanksutredningen om kontanters ställning i samhället som finansmarknadsminister Per Bolund ska presentera, tar mig veterligt inte alls upp säkerhetsriskerna med ett kontantlöst samhälle. Och medan politikerna gömmer sig bakom utredningar kan bankerna fortsätta sin strategi att montera ned ett

”Allt fler forskare och experter varnar för faran med att avskaffa kontanterna utan någon backup.”

I cyberrymden finns också stora delar av vår kritiska infrastruktur som energi, transporter, betalsystem, hälso- och sjukvård. Allt detta gör att det blir svårare att dra gränser mellan intern och extern säkerhet och mellan militära och icke militära hotbilder. Framtidens attacker sker med hjälp av datorer. Vi har redan sett förningar, exempelvis när det gäller katastrofen med attackerna på Transportstyrelsens IT-system.

Nu verkar det ändå som att vi håller på att nyktra till en smula. Ett tecken är att vi återigen börjar bygga upp ett försvar. Nyligen återinvigdes exempelvis Gotlands regemente P 18 som lades ned så sent som för 13 år sedan.

Allt fler tycks också inse att säkerhet är ett strategiskt värde i sig som inte ska konkurrera med kostnadsfrågor när det gäller investeringar i och drift av samhällskritiska IT-system. Det samma gäller för insikten att vi måste ha ett säkert betalsystem i händelse av kris och krig. I Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps skrift *Om krisen eller kriget kommer* är

fullt robust betalsystem – det enda vi har, utan att bry sig så värst mycket om konsekvenserna ur ett samhällsperspektiv.

Det är viktigt att myndigheter och beslutande organ har en gemensam strategi. Som läget är nu verkar det som att den ena handen inte vet vad den andra gör.

Här har Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) en viktig uppgift att få upp krismedvetenheten hos inte bara allmänheten, utan också bland samhällets styrande skikt. Vad är det för mening med att ha kontanter hemma om de, när krisen kommer, inte går att använda?

Björn Eriksson är ordförande för Riksidrottsförbundet. Han har tidigare varit bland annat rikspolischef, generaldirektör för Tullverket och landshövding. Nu engagerad i Kontantupproret, ett nätverk som arbetar för att ha kvar kontanter som ett betalningsmedel.

BILDEN

Foto Hampus Hagstedt/ComCam

GRANATENS GRYMMA RESULTAT

Sista dagen under Swedec EOD Exercise sprängdes en handgranat i ett hem bebott av skyldockor. Man ville visa bland annat för media vilka skador det kan orsaka. Kirurgen Jan-Olof Svärd markerade med träpinnar där dockorna träffats av splitter. "Två personer hade dött omedelbart och två kommer dö inom 30 dagar", konstaterade Svärd. Allt filmades med höghastighetskamera och filmen finns på forsvarsmakten.se.

Posttidning B

FÖRSVARSMAKTEN

Försvarets forum, SE-107 85 STOCKHOLM

DU HAR MÅNGA SKÄL ATT BLI OFFICER

Mer information om hur du blir specialist- eller reservofficer hittar du på jobb.forsvarsmakten.se under lediga jobb. **Ansökningsperiod 1 juli till 31 augusti.** Lycka till!

FÖRSVARSMAKTEN